Published and distributed under permit (No. 322), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of New York, New York. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

שנה חמישית HATOREN גליון יד (קיד)

התורן

עתון שבועי

יוצא בכל יום ששי

התוכן;

NEW YORK, JUNE 14, 1918 No. 14 (114)

HATOREN
Published Weekly by
HATOREN PUBLISHING ASS'N, Inc.
(A. Lubarsky, Pres., Sol. Lamport, Treas., A. S. Orlans, Sec'y).
44 EAST 23rd STREET, NEW YORK
Telephone, Gramercy 6944

מחיר:
לשנה — $4.00 לחצי שנה — $2.00
בחוץ לארץ ובקנדה:
לשנה — $4.50 לחצי שנה — $2.25
לפחות מחצי שנה אין התתימה מתקבלת
הכתובת:
Hatoren, 44 East 23rd St., New York

SUBSCRIPTION RATES:
One year—$4.00 Six months—$2.00
Foreign Countries and Canada:
One year—$4.50 Six months—$2.25
Single copy 10 cents
Entered as second-class mail matter at the Post Office of New York, August the 11th, 1913.

מחיר גליון 10 סנטים

טבלאות לכרך „התורן"

שנה רביעית

במערכת „התורן" נמצאות למכירה טבלאות לכרך „התורן" שנה רביעית (מארץ 1917 — פברואר 1918).

המחיר עם המשלוח 40 סנטים

ברכה חמה לידידי היקר, סופר „התורן", מר יקותיאל גינצבורג לגמרו את חוק למודיו באוניברסיטה קולומביה בהצטינות תואר מ. א., ולקבלו משרת „אססיסטאנט" באוניברסיטה קולומביה.

ש עפשטיין

הנני מברך את ידידי מר יקותיאל גינצבורג לקבלו תואר מ. א. באוניברסיטה קולומביה ולבואו על משרתו בתור „אסיסטאנט" באוניברסיטה קולומביה.

אליהו רבינוביץ.

בא־כח „התורן" מר דוד כהן יבקר בשבוע הבא את מדינת מאסאטשוסטס אנו מבקשים את טובי קוראינו להיות לו לעזור בעבודתו הפוריה בשביל „התורן".

הנהלת „התורן".

באת־כח „התורן" בקליבלאנד, אוהאיו

אגודת „תרבות"

מקבלת חותמים ומודעות בשביל „התורן".

למטרת נשואים

איש בן 34, אמיד, בעל מסחר, עם הכנסה של 150 דולרים לשבוע רוצה להתודע לעלמה בעלת חן ותרבות עברית ואמריקאית. המטרה — נשואים. לפנות בפרטים אל „התורן" בשביל

המבקש

הועידה המכוננת של „מגן־דוד האָדום"

(„מגן־דוד האדום היא הסתדרות, שנוסדה כדי לעזור לגדוד העברי של הצבא הבריטי בארץ־ישראל וכדי לתמוך במשפחותיהם של החיילים היהודים היוצאים לארץ־ישראל)

תקרא בניו־יורק

בימי 15, 16, 17 ביוני

הועידה נפתחת במוצאי שבת, 15 ביוני

בקופּר־יוניון

הרחוב השמיני והאווניו השלישי.

שאר הישיבות תהיינה באולם „עדיוקיישאנאל אליינס" איסט ברודוויי והרחוב דזשפרסון.

תהלוכה גדולה

תערך מיוניון־סקוויר דרך כל הרחובות של מזרח העיר עד קופּר־יוניון

ביום ראשון יערך נשף הלולים לכבוד הצירים והמתנדבים לגדוד העברי באולם ביטהובן, 210 הרחוב החמישי מזרחה.

חוקי הבחירות:

1. כל סניפי „מגן־דוד האדום" באמריקה ובקנדה.
2. אגודות־נשים והסתדרויות יהודיות, המכירות ב„מגן־דוד האדום" והעובדות בעדו.
3. כל אגודה המונה 100 חברים שולחת ציר אחד; למעלה מן 100 חברים — ציר אחד לכל חמשים חברים. כל עיר זכאית לשלוח בכל אופן לא פחות משני צירים. האגודות, שלא הספיקו עדיין לבחור בצירים, צריכות לשלוח את פקידיהן בתור צירים.

בברכת התחיה העברית,

ועד הועידה של מגן דוד האָדום,

169 איסט־ברודוויי.

VOL. V NEW YORK, JUNE 14, 1918 No. 14

התורן

יוצא לאור על־ידי
ח ב ר ת ה ת ו ר ן

א. א. לוברסקי, נשיא
ש. לאמפורט, גזבר
א. ש. אורלאנס, מזכיר

העורכים
ד"ר שמריה לוין
י. ד. ברקוביץ

שנה חמישית ניו־יורק, ד' תמוז, תרע"ח גליון ארבעה עשר

פרשת השבוע

לְהַמַּצָּב הַהֹוֶה בְּרוּסִיָה.

שאלת רוסיה הוצבה עוד הפעם במרכזו של סדר היום, ואחרי עת ממושכה של היסח־הדעת ממנה התחילו הפוליטיקאים עוד הפעם לטפל בה בתשומת־לב מיוחדת ולהקדיש לה מאמרים תכופים זה אחר זה בהעתונים הראשיים שבמדינה. והפעם כמעט כולם מתנבאים בסגנון אחד ובאים בתביעה אחת. תובעים הם מאת ממשלת ארצות־הברית, שתחזור מדעתה ותתן את הסכמתה לשלוח דרך סיביריה לרוסיה מחנות של צבא משותפים, כדי לחסום את הדרך בפני הכובש, המגיים כעת את חיילותיו, שהשתחררו משביה, ולקדם את הרעה במזרח הרחוק בעוד מועד, כפי שהציעת מצדה הממשלה היאפונית עוד לפני חצי שנה. כידוע, לא יצאה ההצעה הזאת אל הפועל, מפני שממשלת אמריקה התנגדה לה, אף־על־פי שאנגליה וצרפת תמכו בה, בהצעתה של יאפוניה. הממשלה האמריקאית לא רצתה להשתתף באחריותו של צעד כזה, שסכנת הרב־פיפיות כרוכה בו. הן לוא נניח, שיאפוניה רחוקה באמת מכל שאיפה להנאה עצמית, שכונתה צרופה וטהורה ודואגת היא אך לשלום המזרח, שלא יהרס על־ידי מזמותיה של גרמניה, — הרי על כל פנים לא כל אחד מחויב להאמין באמונה שלמה בטהרת כונותיה ומגמותיה של יאפוניה, והאויב, שיותר ממה שהוא לוחם עז הוא אורב חריף, ועוד יותר ממה שהראה את כחו וגבורתו על שדה־קטל הצטיין על שדה האינטריגה הפוליטית, — ישתמש בודאי בצערן זה של ממשלות הברית ויסכסך עוד יותר את העם הרוסי בבעלי בריתו. ומי לידנו יתקע, אם אלה האוחזים כעת את רסני הממשלה ברוסיה, שהחריבו את ארצם ואת עמם בידים שכם אחד על חרבו של הכובש — מי לידנו יתקע, אם אלה האנשים לא ישתגעו לחלוטין ולא יעברו על צד הכובש? אָמנם ההגיון הבריא אינו סובל אפשרות כזו, אבל הממשלה הרוסית הלא כבר פשטה את הרגל בכל מה שנוגע לההגיון הבריא, ואי־אפשר לדעת מראש, מה עתידה היא עוד, הממשלה המטורפת הזאת, לעשות בשעה הקרובה, כדי להחריב גם את יתר הפליטה ולכלות את עבודת ההרס עד גמירא.

ונראה לנו, כי צדקה הממשלה האמריקאית בחששותיה. צריך לזכור, כי העם הרוסי בהמוניו נמצא עוד במצב של חצי־פראיות, וכעם הצי־פרא אינו מסוגל להסתכל בתוך השתלשלות המאורעות ולהפריד בין פסולת לבר. הוא עודנו אחוז אמונות תפלות, וכל דבה הנמסרת בסוד, מפה לאוזן, משפיעה עליו יותר מכל דבר גלוי, שיסודו בהגיון. צריך לזכור עוד, כי הממשלה הרוסית הנוכחית סייעה הרבה מצדה היא לטמטם עוד יותר את מחו ואת הכרתו, הפגומה גם מבלעדי זאת, של העם הרוסי, כי הטיפה במשך זמן אָרוך על־ידי רבבות שליחיה, קטני־המח וקצרי־ההשגה, עבדים כפותים של תורת המארקסיזם העיונית ושכורי הנצחון של מפלגתם, שהמלחמה העולמית התלקחה רק בעטים של בעלי־הרכוש, הרוצים לבלוע את כל העולם כולו על קרבו ועל כרעיו, וכי ל ה פ ו ע ל ו ה א כ ר הרוסי אין שום נפקא־מינה, איזה צד ינצח — הממשלות המרכזיות או ממשלות הברית. רק אויב אחד משותף יש להפועל ולהאכר, והוא בעל־הרכוש, ובו, ואך בִו, הוא מחויב להלחם בכל מאמצי־כחו, לבלי תת לו תקומה ושארית. והתורה הזאת, מאושרת בגושפנקה ממשלתית, נתחבבה על הפועל והאכר הרוסי, מפני שהיא מפתחת את חרצובות נפשו הפראיות, מפני שהיא קוראה להרס ולסתירה, ומבלתי יכולת לערוך מלחמה נגד בעלי־הרכוש הזרים, התחיל הפועל והאכר הרוסי במלחמתו הפנימית, ובשעה שנמשכה המלחמה הפנימית והרסה את אשיותיה של המדינה הרחבה והעשירה, בא האויב והכריח את הממשלה הרוסית לקבל את תנאי השלום שלו, שאת

תוצאותיו אָנו רואים כיום הזה: תבוסה שלמה ומוחלטת של רוסיה האדירה ועבדות נצחת של העם הרוסי.

ומפני זה נראה לנו, כי כל זמן שבראש הממשלה הרוסית יעמדו אנשים, שאין להם בעולמם אלא תורת מפלגתם, ושרואים את מאורעות העולם ושופטים עליהם רק מתוך שפופרת מפלגתם הצרה, אין שום תקוה נשקפת לממשלות הברית להוכיח להעם הרוסי, כי רק את שלומו ואת שלמותו הן דורשות, כי רחוקות הן מכל שאיפה להבנות מחורבנו וכי רק כדי להגן עליו ולהצילו מכליון החליטו לשלוח את צבאותיהן למדינתו.

מענינת היא בנדון זה הבקשה השטוחה של פיטר פלאטונוב, אחד מלוחמי מלחמת השחרור המצוינים שברוסיה, שנדפסה לפני ימים אחדים בה„טיימס" הניו־יורקי. הוא מתחנן על עמו ועל ארצו ומבקש בכל מיני בקשות שבעולם, שממשלות הברית תזדרזנה ותשלחנה את צבאותיהן לרוסיה כל זמן שיש עוד אפשרות להציל דבר־מה משני הטורף. הוא מעורר את דעת הקהל האמריקאי, כי אלה העומדים כעת בראש הממשלה הרו־סית אינם מבטאים בשום אופן את רצונו ואת השקפותיו של העם הרוסי, כי באמת אינם אלא באי־כחה של קבוצה קטנה של מורדים ובוגדים, שמרדו בבעלי בריתם ובגדו בעמם, ושולטים הם רק בכח הזרוע והאגרוף על־ידי סיועה של הממשלה הגרמנית, כי העם הרוסי, וביחוד האינטלי־גנציה הרוסית, מוכן ומזומן גם כעת לעמוד על צד ממשלות הברית ולהלחם נגד האויב המשותף עד טפת הדם האחרונה, וכי יקבל את פני צבאות ממשלות הברית בזרועות פתוחות ובתודה עמוקה. ומבקש הוא לא רק, שיחדרו צבאותיהן של ממשלות הברית לרוסיה, אלא שייסדו שם גם ממשלה חדשה, עד שיעלה בידן לגרש את האויב מן הארץ ולמסור אחר־כך את מושכות הממשלה להעם הרוסי המשוחרר באמת. וכי תאמרו — כך הוא פונה לאחיו ברוסיה — אין לנו חפץ בהתערבות זרה מן החוץ, אנחנו בעצמנו נלחם בעד ארצנו ובעד חופש עמנו עד נשימתנו האחרונה, — אינכם אלא צבועים או מוכי־סנורים. אין כעת ברוסיה ממשלה משלה, ואתם היחידים, המתפארים להחזיק את־רסני הממשלה בידכם, שליטים אתם רק בחסדה של גרמניה, גבורים אתם רק להרוס מבפנים, אבל ננסים אתם כלפי חוץ ומשועבדים אתם לכח זר, וכמה מן הצביעות ואחיזת־העינים יש בזה, אם אתם באים ומדברים בשם עמידת העם ברשות עצמו!

אָמנם כל אלה דברים יפים הם ויוצאים מלב כואב ונשבר על חורבן עמו, אבל בשעה שהם מתפרסמים מעל עמודי עתון אמריקאי אין ערכם גדול כל־כך. דברים כאלה צריכים להתפרסם ברוסיה גופה. העם הרוסי בעצמו, וביחוד בני האינטליגנציה הרוסית האמתית, שגבוהה היא מכל העם לאין ערוך בהשגותיה ובהשקפותיה, — הם בעצמם מחויבים להלחם נגד העבדים המולכים כעת בארצם, עד הורידם אותם מעל כסאותיהם, ולפנות בזה את הדרך בעד עבודה משותפת של ממשלות הברית ברוסיה.

אבל אחרי כל אלה קשה לשפוט כעת על מצב הרוחות ברוסיה. הן זה לא כבר קראנו את הודוי הגדול

סְקִירוֹת וּרְשָׁמִים

מאת

ה ל ל ב ב ל י.

א.

כ ף ־ ז כ ו ת ו כ ף ־ ח ו ב ה ל ש י ר ת נ ו ה צ ע י ר ה.

ידידי המשורר מתאונן באזני תמיד על מצב שירתנו הצעירה. מקצוע השירה, הוא טוען, הוא החלק היותר מפורסם בספרותנו החדשה, ואף־על־פי־כן אין דעתו, ואין דעת כל מוקיר־שירה, יכולה להיות נוחה הימנו במצב שהוא נמצא בו עכשיו. יש אתנו, לכאורה, קהל גדול של משוררים, מתחילים ובוגרים, ומספר השירים, בחרוזים ובלא חרוזים, הנדפסים מדי שנה בשנה בעתונים ובמאספים השונים, רב הוא בערך, ולמרות כל אלה הנה שירה עברית אמתית, שירה חיה ורעננה, שיהיה בה כדי להזין את הלב העברי העורג ולמלא את נפש־האדם השוקקת — שירה כזאת אין לנו לעת עתה. יש לנו הקויים — לכל היותר חקויים טובים — לשירה, יש לנו נסיונות, ולוא גם נסיונות מוצלחים, בחרוז ובמשקל, ואולם בחקויים ובנסיונות עוד לא נצא ידי חובת שירה. אנחנו לשירה עברית מקורית אנו צריכים, שירה שתהיה יונקת מטל השמים ומשמני הארץ גם יחד, שירה שבה יתמזגו יסודות התום והרוך והזוהר שבנשמה הישראלית יחד עם ההוד והיופי המיוחד שבמחשבה האנושית והיו להרכבה אחת שלמה ולכח פועל מתמיד בספרותנו.

שנים־שלשה ענקים קמו לה לשירתנו החדשה בראשית ימי התפתחותה ונתנו לה דחיפה גדולה קדימה. הללו עומדים עדיין ככהנים על דוכנם ומקטירים את קטרתם על מזבח השירה העברית. ואולם שנים־שלשה אלה חזיונות בודדים הם בספרותנו, ואין רשומם ניכר לטובה בפרחי־הכהונה, כת המשוררים הצעירים, הממלאים כעת את היכל־ספרותנו. שירתנו הצעירה עושה כעת קפיצות גדולות לאחור — חוזרת היא לסורה, לתקופת ההשכלה, חורגתה. בעצם אין הבדל גדול בין משוררי דור־ההשכלה ובין משוררי דורנו הצעירים. ההבדל הוא רק חיצוני — בצורה, אבל לא פנימי — במעלה. הראשונים היו כותבים במשקל י"א תנועות ובסגנון תנכ"י נמלץ, והאחרונים — במשקל אירופי ובסגנון „מודרני" מגוהץ; הראשונים היו שרים על ההשכלה בת־השמים, והאחרונים — על יעלת־חן ובת־אהבים. ואולם כבראשונים כאחרונים זייפני־שירה הם ללא צל של מחשבה פוריה וללא ניצוץ של רגש טהור וחם. צעיר עברי כי יתחיל לכתוב שירים — ושר על האהבה, על האביב הבהיר ועל הקיץ הנחמד, על השמש ביום ועל הירח והכוכבים בלילה; והיה כי יגדל, ולמד את מלאכת החרוז — הטכניקה בלע"ז — במדרגה ידועה של שלמות והוסיף אהובות לאהובתו האחת וצרף את לילות־החורף הלבנים, את שלכת העצים, את דמי הגנים, את שקשוק הנחלים, את הנימפות והשדות ושאר הרוחות והמזיקין למיניהם אל ה„ריפירטואר" שלו, והרי הוא משורר בחסד עליון. ואם זכהו הקדוש־ברוך־הוא לראות בזמן מן הזמנים איזה הר או גבעה, או אם אירע לו לראות את הים בגבורתו, ושר לשארית ימי חייו על ההרים והגבעות הרמים

של ראש הממשלה לינין, כי מתורה הוא ומלא חרטה, שנתן את אמונתו בחבריו־לדעה בגרמניה והיה בטוח בעזרתם וסיועם, ובעת הוא מודה, כי שם מבטחו במשענת קנה רצוץ. ומי יודע, אולי התחרטה בינתים כל ה„ממשלה“ הרוסית, בראותה, כי עומדת היא על עברי פי פחת, והממשלה בעצמה רומזת לממשלות הברית, שתחושנה לעזרתה, להוציאה מן המיצר ? ואם אין ראיה לדבר, הנה יש אסמכתא להנחה זו. הממשלה האמרי־קאית לא חדלה מהתחשב עם זרמי השעה בקרב העם הרוסי, ואם היא שנתה כעת את יחוסה להההצעה היא־פונית, סימן הוא, שגם דעת הממשלה הרוסית מתחילה מתישבת עליה להכיר בין אויב לאוהב ובין כובש למגין.

דַּפִּים בּוֹדְדִים

מאת

ד"ר שמריה לוין.

ה.

הַסְכָּמָה אוֹ עֲבֹדָה.

עוד בתקופת „חבת־ציון“ הראשונה, כשלא הרהיבו עוד עוז להרים את הדגל של השחרור הלאומי המלא בפומבי, כשרק יחידי סגולה נדברו איש לרעהו בחשאי על־דבר מדינה עברית מחודשת ועומדת ברשות עצמה, והרעיון הציוני, כפי שמצא את בטויו בחיים, לא יצא מגדר שאיפה מוגבלת ומצומצמת של קנית נחלאות, נטיעת כרמים ופרדסים ויסוד מושבות קטנות, — דברים השוים, לכאורה, לכל נפש מישראל — מיד נמצאו מערערים גם על השאיפה הרזה והצנומה הזאת, ומשני צדדים החרימו את תנועת „חבת־ציון“ הצעירה. מצד אחד התקוממו כנגדה האדוקים החרדים, ומצד שני — המתקנים החפשים. אלה ואלה מצאו בה פסול וחשבו מזמות, כיצד לחסום בפניה את הדרך. והצדק היה אתם, עם המתקוממים כנגדה, כמובן, מנקודת השקפתם הם על היהדות ועל עתידותיה. האדוקים החרדים והמתקנים החפשים — אלה ואלה השלימו עם החיים כמו שהם, הראשונים — בהשליכם את יהבם על ה„השגחה העליונה“, והאחרונים — כי מצאו קורת־רוח בה„השגחה התחתונה“, והצד השוה שבהם, שאלה ואלה ראו מעין מרידה בתנועת „חבת־ציון“. מרידה נגד הגלות, ונגד השקפות־החיים הגלותיות, אחת היא, אם ממיתות הן את העתיד בשביל קדושת העבר או עושות הן את העבר חולין בשביל ברק עתיד מזויף. והתנועה של „חבת־ציון“ היתה באמת הרת מרידה כזו, למרות מה שהתעטפה בראשית צמיחתה בטלית שכולה צניעות ועסקה אך ביסוד מושבות. יסוד מושבות, כשהוא לעצמו, מעולם לא היה מרגיז ממנוחתם את ה„קופאים על שמריהם“, אבל יסוד מושבות דוקא על אדמת ישראל העתיקה — על מחזה כזה לא יכלו לעבור בשתיקה, מפני המרידה הפנימית המקופלת בו.

והתחילו לצאת נגד התנועה הצעירה במחאות חריפות, ולפעמים גם באיומים. ונמצאו אז חכמים ורודפי שלום במחנה ה„חובבים“, שאמרו לשכך את הרוחות על־

והנשאים ועל דכיי־הים הנוראים ביפים — ואל רוח ההרים לא יחדור לעולם ואת נצורות הים לא יבין ולא ידע.

כה וכה ישפוך לפני ידידי המשורר את מרי־שיחו, כנוח עליו הרוח. ואני, המסכן, כורה אזנים לדברים הטבולים רעל וממרורים וסם־בקורת חריף, ואיני אומר כלום. מרגיש אנכי, כי דברי ידידי יוצאים מלב פצוע, לב עברי נאמן וחם, המיצר וכואב על שפלות ספרותנו. ואולם יש אשר לא אוכל לראות עוד בעלבון שירתנו החדשה, החביבה לי כל־כך, ואני קם כסניגור לה: לאט לך, ידידי, לשירתנו החדשה, פן תמתח עליה דין קשה ביותר. הלא סוף־כל־סוף, אל־נא תשכח, צעירה ורכה בשנים היא שירה זו, שאתה בא לחרוץ משפטך עליה. זה עתה אך התחילו ימי גידולה וזה אך העלתה את נצתה הראשונה. אין לה עדיין מסורת קבועה, אין לה דרך כבושה, אין לה אפילו צביונה המיוחד, והשפעת השירה האירופית ניכרת בה ביותר, ואולם כל אלה הלא עקבות־גידול הם, ובמשך זמן מועט יחלפו ויעברו. לכשתהיה לנו ספרות עשירה ומנומרת, ובכלל זו גם שירה מרובת־הגונים — או־אז נוכל למצות את עומק־הדין ולבוא במשפט מבקרים אתה על כל תג ועל כל נימה שבה. לעת־עתה לא לשוט־מבקרים, לא למוסר מוכיחים ולא לנזיפת קפדנים ספרותיים צריכה היא שירתנו, כי־אם לשמירה ולהשגחה מעולה, לחזוק ולחבה, ואם תמצא לאמר — גם לרחמים, כן, לרחמים זקוקה היא שירתנו — לרחמי שמים ולחסדי מבקר.

ואולם הוא, ידידי האכזר, אין רחמים לפניו. דוקא מפני זה, הוא טוען, ששירתנו בגדר מתחילה היא עדיין, דוקא מפני זה, שעוד לא תפסה לה מקום קבוע בשירה העולמית הרחבה, — דוקא מפני זה עלינו להתיחס בכובד־ראש מרובה ובמשפט־מבקרים חותך לכל שיר ושיר שבה, לכל חרוז וחרוז בודד. כל טון וטון פגום, כל צליל וצליל מזויף, כל נימה ונימה שאינה מכוונה כראוי, הרי הם מביאים קלקלה ומכניסים דיסונאנס לתוך ההארמוניה השלמה של שירתנו העתידה. צריכים אנו איפוא לעמוד על המשמר תמיד ולהרים את נס־הסכנה בה בשעה שסכנה, תהיה קרובה או רחוקה, צפויה בדרך התפתחות שירתנו. וצל של סכנה, נדמה לי, נשקף לשירתנו, אם משורריה הצעירים, שקמו לה בשנים האחרונות, יוסיפו ללכת בדרכם המעורפלת, שהם הולכים עליה עתה. ולא על זה, שאין מסורת קבועה ואין דרך כבושה לשירתנו הצעירה, לבי חל ודואב. לא ולא. כל אלה לא לחסרונות יחשבו לה בעיני, ובתנאים נאותים הייתי נכון, להיפך, למנותם לשבח לה. כי השירה האמתית מחוץ לגבול ומחוץ למקום היא עומדת; היא אינה נכנעת תחת כבלי שום מסורה חנוטה ואינה מצטמצמת בתוך מעגל־כשפים אחד, יהיה מה שיהיה; לא בדרך אחת, כי־אם אין בדרכים אין מספר היא הולכת וצנורות היניקה וההשפעה שלה — מלוא רוחב העולם, עמקי הים וגבהי־השמים. כי על כן לא זוהי הקלקלה שבשירתנו הצעירה. הקוץ המיוחד שבה הוא חוסר התוכן והעצמיות שבתוכה. לא בשפה ברורה ידברו אלינו המשוררים הצעירים ויגלו לנו מהרהורי־לבם, מחזיון־רוחם וממשאת־נפשם, כי־אם ברמזים ובחצאי־רמזים יתגלו לנו בשפה מעולפת סוד ומסתורין וצרופי־כונות; לא קול ולא דברים אנו שומעים, כי־אם הד קול דק וקלוש, כצפצוף הגוזל הרך בטרם צמחו לו כנפים. שירתנו זו למה היא משולה? לצפורת קלת־כנפים, הטסה ומרפרפת במרחבי עולם, בין שדרות־קמה טעוני־בר, בין אילנות־חמר מסורבלי־

ידי מה שיפרסמו ברבים, כי „חבת־ציון" אין לה שום מגמה פוליטית ואינה עוצרת בקרבה שום מרידה, כי יסוד המושבות הוא באמת העיקר והתוכן שלה ובגדולות ובנפלאות מזה אינה מהלכת. על־ידי תכסיסים כאלה חשבו לרכוש להתנועה גם את הנפשות המתנגדות לה, ושלום יהיה על ישראל, ושלום על התנועה. אבל התכסיסים הללו היו מאפע, ובשבילם לא נוספה על מספר ה„חובבים" אפילו נפש אחת. אדרבה, על־ידי גלוי־דעת כזה התישו את כחה של התנועה בעצמה, כי נטלו ממנה את הודה והדרה.

וכזה קרה גם בתוך התנועה הציונית. מתנגדי הציוניות התפשרו כבר עם מציאות הישוב החדש בארץ־ישראל, אחרי שהוא צמח והתפתח על אפם ועל חמתם, והם כוננו את חציהם נגד השקפת־העולם המסוכנת, המשמשת בסים להתנועה הציונית, הלא היא ההשקפה הלאומית על עם ישראל בהוה ובעתיד. ונמצאו גם בתוך מחנה הציוניים חכמים ורודפי שלום, שאמרו להפוך את עם ישראל בבת־אחת לעם שכולו ציוני. בתוך ההסתדרות הציונית היה להם המצע קצר מהשתרע, והם רצו דוקא בציוניות, שהכל מסכימים לה ותומכים בה. ומה עשו? להרים את האלימנטים המתנגדים להרעיון הלאומי עד גובה הציוניות הלא אי־אפשר, — הלכו והורידו את הציוניות עד השקפותיהם של מתנגדיה ועשו אותה לכלי ריק. ואחרית דבר? את הציוניות הורידו מגבהה, ונפשות חדשות לא רכשו אפילו לעבודת הישוב הפשוטה. נמצאו אָמנם מתי מספר, שנתנו את ידם להסתדרות החדשה, שבאה למלא את מקומה של ההסתדרות הציונית,

אבל התקיפים והעשירים, שאליהם התכוונו מיסדי ההסתדרות החדשה (נסיונם של הד"ר נוסיג והדומים לו) עמדו מרחוק ולא הצטרפו אליה, מפני שדי היה להם גם בחשש של ציוניות.

והציוניים לקחו מוסר: אין עושים פרקמטיה בעיקרים ובבסיסים של תנועה פוליטית־לאומית, ואם יש נחיצות לרכוש נפשות חדשות להתנועה, אם יש נחיצות להרבות את מספר מחזיקיה ולעשותה לקנין העם כולו, אין דרך אחרת, כי־אם לעבוד ולעבוד בלי הרף בעד התנועה, להעמיקה, להרחיבה על־ידי העשרת תכנה ולתת לה מהלכים בין המוני העם על־ידי כח עצמה, על־ידי היופי שבה, על־ידי הטוב והמועיל הצפון בה. אָץ להעשיר — סופו שיהיה עני, ואָץ להרבות את אוכלוסיה של תנועה פוליטית־לאומית בעזרת תכסיסים, שריח תגרנות נודף מהם, סופו שיצא שכרו בהפסדו. אולי ירבו לשעה האוכלוסין, ואפשר יהיה להתפאר באלפים וברבבות חדשים, אבל כח האידיאה, יסודה של התנועה, ידל ויפסיד לעומק מה שהרויח לרוחב.

וכמדומני, שבהתמימות הזאת, האומרת לקנות עולם מלא בשעה אחת, נכשלו בזמן האחרון „פועלי־ציון" שלנו. גם להם היה המקום פתאום צר בתוך ההסתדרות הציונית הקיימת, והתחילו לדרוש בכל תוקף פתיחת שערים והרחבת גבולים, והלכו לנוד ולנוע על הפועל היהודי. אבל תחת להטיף לציוניות צרופה ומסוימת, שאינה מוותרת על עיקריה, ולהכנים את הפועל היהודי · ל ת ו ך ה ס ת ד ר ו ת ם ה ם, העמידו את הציוניות על ההכרזה הבריטית והלכו לבקש עליה הסכמות מאת הפועל

פרי, בין ערוגות־פרחים מעוטרות־נץ; טסה ומרפרפת היא, הצפורת, נוגעת ואינה נוגעת בכל. בשדות־בר תעבור, בין אילנות־חמד תטוס, על פרחי־חן תרפרף — וכנפיה קלות וצחורות כמו שהיו, ובפיה אין כל...

— ואולם — נכנסתי לתוך דברי חברי והטפתי לו את לקחי — גם כל זה שאמרת לא לגנאי, כי־אם לשבח יחשב לה, לשירתנו הצעירה. המשורר הלירי מן הדין הוא, שיהיה מרפרף וטס, נוגע ואינו נוגע בכל. המשורר הלירי הריהו שר כצפור, היושבת בין עפאים. ובאחת הלא תודה, למצער, כי משוררינו הצעירים העשירו את הליריקה שלנו בכמה וכמה יצירות יפות.

— המשורר הלירי שר כצפור, היושבת בין עפאים — גם זוהי מליצה, שכבר נתרוקנה מתכנה מרוב שמוש בה. גיתה השתמש באמרה זו ראשונה, ומאז נעשתה חולין בפי כל בר־בי־רב, כל מרדף־אמרים וחורז־חרוזים. להיות שר כצפור היושבת בין עפאים — הרי זה אומר: להיות אי־אמצעי, בלתי־מלאכותי, טהר־לבב ובהיר־הקול, כצפור קטנה זו, שבין עפאים תשכון ומשם תסלסל בגרונה ותרנין לב כל בשירתה הצנועה והתמימה. והאם יש למצוא כל אותן המעלות גם בשירתנו הצעירה? ואני הלא דוקא את ההיפך מזה אני רואה בה. בהרבה והרבה דרכים ונפתולי־דרכים נחנה שירתנו זו, ואולם את דרכה היא, ולוא תהי גם קטנה וצרה ככף רגל איש, את דרכה שלה, שעליה ישמע הד קול פעמיה — דרך זו איני רואה עדיין. הרבה קולות ושברי־קולות, צלילים ובני־צלילים נפלטים ועולים הימנה, ואולם בתוך ערבובית הקולות האלה אין אף קול אחד בהיר וצלול, שישבה את לבנו ברוך־חנו ובזוך־צלילו, אין אף אחד,

שינסוך עלינו את רוח החלומות, את קסם הדמיון וטל המחשבה — נחלת השירה האמתית.

כותבים אצלנו על הטבע, על האהבה, על האל ועל השטן — ועל מה אין כותבים אצלנו? — ואולם אם ישאלני אדם: מה דמות־דיוקנו של שר־הטבע, נאמן־רוח משוררינו הצעירים, במה דומה הוא לשר „גדל־הרזים וארך־השרעפות", שנגלה לח. נ. ביאליק בחזונו, או במה הוא נבדל משר־הטבע של פושקין וגיתה, לונגפילו ושלי? והאהבה, שעליה ישירו, מה היא? אם זו היא אהבת דוד ומיכל, או אהבת אמנון ותמר? ומה משפט האלהים, שעליו ידברו, — האם אל קנא ונוקם הוא, או אל רחום וחנון, אלהי־העבר, כבול־המסורה, או אלהי־העתיד, יציר רוח האדם החפשי? — אם ישאלני איש את כל אלה, חי נפשי, כי לא אמצא תשובה ברורה בפי. הלא הוא אשר אמרתי: חסרת תוכן וחסרת גון היא שירתנו הצעירה. השיר האחד דומה לשני וקרוב לו. בשיר זה „השמים אפורים ועינם קמה", ובזה — „פני שחק צוהלים כפני כלת־חן"; בשיר האחד „עיני העלמה כשמים הן כחולות", ובשני — „עיני היפה — דובדבניות שחורות". למשורר אחד שפה יפה וקלה וסגנון־פרחים מסולסל וחלק, ולמשנהו — שפת־ברזל קשה וכבדה וסגנון כהה ובלתי מהוקצע. ואולם בעיקר אין הבדל גדול ביניהם. חזיונות־לב גדולים, מחשבות פיוטיות נאצלות, רוח הצעירים העולה ויורד עם חליפות הזמן ותמורות־המקרים — את הד־קול אלה לא תשמע בשירתנו הצעירה. מסתפקים משוררינו הצעירים בפרורים קטנים, סומכים הם על שלחן אחרים ונזונים כל ימיהם מן המוכן. יש להם שפה מוכנה, מבטאי־שירה מתוקנים ואפילו צורה מסוימה — ומה להם עוד?

היהודי. חושב אני, כי איש לא יחשדני בצרות־עין בנוגע להצלחתם של „פועלי־ציון“, או בהקטנת ערכם בתור גורם חשוב בתנועתנו הלאומית, ואני מרשה לי מפני זה להוציא משפט, שהפעם לא הועילו בעבודתם מאומה. כמה עבודה הוציאו על הגשמת הועידה של הפועלים היהודים, כמה יגיעות יגעו עד שעלתה בידם לנצח את כל המכשולים, שהניחו על דרכם ה„חברים“ משמאל, ולבסוף — עוד ה ח ל ט ה, שגם הפועל היהודי, לעת־עתה רק חלק ממנו, מ ס כ י ם, שתוסד בארץ־ישראל מדינה יהודית. וההחלטה היא רק עיונית, מפני שהיא אינה מטילה שום חובה ממשית על אלה שקבלוה, ואינה עולה בשום דבר על כל ההחלטות הרבות הדומות לה, שנתקבלו בזמן האחרון באורדנים השונים.

לא לזה חכה הקהל היהודי. הסכמות נקבל מאת הסתדרויות זרות, אבל מאת הפועל היהודי נדרוש מעט יותר מהסכמה ערירית. ממנו נדרוש התחייבות של השתתפות בעבודה, אם באמת לבו ער לתנועתנו הלאומית, ולא בעבודה אחרי שתפתר שאלת קיומנו הלאומי, כי־אם בעבודה המכוננת, בעבודה המפלסת את הנתיב בעד קיומנו הלאומי בעתיד.

והצטערתי הרבה, כי קראתי בהדין־והחשבון של הועידה, איך קראו תגר על זה, שהחותם של „פועלי־ציון“ היה טבוע יותר מדי על הועידה, ואיך התנצלו באי־כחם של „פועלי־ציון“ על ה מ ע ו ו ת הזה, ואיך הבטיחו להיות כמעט נחבאים אל הכלים. ושאלתי את עצמי: וכי בשביל ש„פועלי־ציון“ זכרים הם — הפסידו? וכי בשביל שהם היו הראשונים, שהרימו בתוך חוגי הפועלים היהודים את דגל התחיה הלאומית, מחויבים הם להניח את מקום ה„מזרח“ להחדשים מקרוב באו, שאף זה הראו את חסדם לתת גם הם את הסכמתם על ההכרזה הברי־טית? ומצאתי בזה חנופה והתרפסות, דברים שאינם הולמים כלל הסתדרות עממית כזו של „פועלי־ציון“.

נקל לאסוף הסכמות, אבל קשה למצוא עובדים חדשים. נקל לאסוף דעות וחתימות, אבל קשה לרכוש נפשות. באופן הראשון הרי לפנינו דרך קצרה וארוכה; באופן השני — דרך ארוכה וקצרה. מי שעיניהם בראשם בוררים את הדרך הארוכה והקצרה.

לירקה חדשה, אתה אומר, בראו לנו משוררינו הצעירים? ואולם מה היא לירקה זו ובמה היא מסתמנת? אנחנו העברים לא היינו עניים בשירה לירית מאז ומעולם. לירקה מצוינה יש למצוא בספרותנו העתיקה, וגם בספרותנו החדשה למדי. בספר התהלות לדוד בן־ישי ובשיר־השירים אשר לשלמה ישנה לירקה עצומה, בשירי אבן־גבירול ורבי יהודה הלוי יש לירקה חריפה, וגם בשירי ביאליק וטשרניחובסקי יש בושם לידי משובח. אבל מה הוא הטון החדש והגון החדש, מה הוא היסוד הנפשי העמוק והרגש הלבבי המזוכך, שהוסיפו משוררינו הצעירים לשירתנו הלירית? לשוב ולחזור על הראשונות רק בשנוי נוסח קצת ובאמצעי טכניקה מודר־נית — הרי אין זה אלא כעין הכנסת תבן לעפריים, שאינו מוסיף לוית־חן לשירתנו.

צא וראה: בין מערכת המשוררים, שקמו לה לשירתנו החדשה בראשית ימי התפתחותה, כל אחד ואחד הכניס נופך מנשמתו וצרר אותו בצרור השירה העברית עד היותו לחלק בלתי־נפרד הימנה. כל אחד ואחד הביא אתו את עולמו שלו והשאיר אותו למשמרת־עולמים בשירתנו. יהודה ליב גורדון הרי הוא בבואה נאמנה לתקופת־ההשכלה רבת־העלילות, מיכ"ל ומאנה — הם הכנורות הראשונים במחנה העברים, שנעורו אחרי עבור שנות־תרדמה ארוכות, בנגוע בהם רוח המערב החדשה. ביאליק מתרשם במחנו בתור יליד־הבינים, האחרון לשעבוד וראשון לגאולה, ששרשי נשמתו מעורים מצד אחד בבית־המדרש הישן, בית־היוצר לנשמת האומה, ומצד שני — בעולם שמחוץ לכתלי בית־המדרש, העולם אל בראהו על שמי־תכלת שקופים, צפירירי אורה זכים, ברכות שאננות וחולמות. טשרניחובסקי עושה עלינו רושם בתור העברי החדש הנעור לתחיה, שבו מזרח ומערב נשקו, המשורר השר את „שירת האיש על אדמות“, אדמות־נכר, ומצפה ל„גבור בעמיו, שירטיב וישקה בחלבו ובדמיו את עמק השרון“ והרי יהודה. שניאור — בתור בן הדור הצעיר, ההולך וכובש את עמדתו בחיים, הדור המורד ב„אל הזקן, המרגל וקנא, שהפקר לשומר בחומות“, הלוחם כנגד פחד־אבות, סבל ירושות ותורות חלודות וקורא למלכת־החיים הגאיונה, „שמעבר לחוק ולדת ולתורות הנה“. כהן ופיכמאן חביבים ויקרים לנו בתור יפי־הרוח, עדיני־הנשמה וטהורי־הלב, הנעורים לכל מגע זפיר קל ולכל שירת צפור רכה. ואולם משוררינו הצעירים — מי תכן את נפשם הם, מי בא עד סוד ישותם? את רוח מי ומה יגלו לנו הם? נשמת איזה עולם מתרפקה על לוח לבבם ומבקשת לה מוצא בחרוזי שיריהם? או אין זאת, שלקוי התוכן וחוסר העצמיות שבשירתם הם עדים נאמנים למזמוז הכחות ולריקניות המחשבה של הדור הצעיר, החי אתנו כיום? — קשה לי להאמין בזה, ידידי הטוב, אי־אפשר הדבר! אי־אפשר!

גֶשֶׁם־זִיו

מאת
שמעון גינזבורג

בְּיוֹם שֶׁל זִיו מְעֻנָּן, טֶרֶם
שֶׁיֶּאֶרְגוּ רְבִיבֵי אָבִיב,
אָז מְלֵאִים הַפַּרְדֵּסִים
עֶצֶב צָעִיר, עֶצֶב חָבִיב;
עַל כָּל דֶּשֶׁא, בְּקַן כָּל צִפּוֹר —
מָרָה־שְׁחוֹרָה מְתוּקָה סָבִיב.

מִן הַבֹּקֶר — שְׁמֵי עֲרָפֶל,
וּפְנֵי שֶׁמֶשׁ אֵינָם נִרְאִים,
עֲגֻמָּה אֶרֶץ לוֹ, כְּיַלְדָּה
עַל גְּבוּל יַלְדוּת, תּוֹר־הַשִּׁירִים,
נַפְשָׁהּ בָּהּ הֲרַת־חֲלוֹמוֹת
וְגַעְגּוּעִים חֲדָשִׁים טְמִירִים.

רֶגַע—הוּאַר הָעֲרָפֶל,
וְצָהֲלוּ וְהוֹחִילוּ דְּשָׁאִים
בְּאֵמוּן יַלְדוּת, וּמִשְׁנֵהוּ —
שָׁבוּ שָׁחֲרוּ שָׁמַיִם,
חָלַף רֶטֶט בְּדִשְׁאֵי גְּבָעוֹת,
תְּאוֹמֵי גְּבָעוֹת—כַּשָּׁדַיִם.

וְשׁוּב זְהַב־אוֹר, וְשׁוּב שְׁחוֹר־מִשְׁנֶה...
שִׁיר! שְׁחוֹר־מִשְׁנֶה עָטָה דֶשֶׁא,
נִכְפְּלוּ הַצְּלָלִים כְּמַרְבָּד —
מַרְבַּד צֵל עַל מַרְבַּד מֶשִׁי...
וְעוֹד הָאָרֶץ בִּמְבוּכָתָהּ
שׁוֹתְקָה, תּוֹהָה: הַאֵין יֶשַׁע?

אַךְ כְּבָר צִיר עַל־פְּנֵי הַדֶּשֶׁא,
רָע מְבַשֵּׂר, בָּא וְחָלַף...
רִטְּטוּ דְשָׁאִים: שְׁבוּי־עֲנָנִים,
שַׂר־אוֹר מוּבָל... נֶטֶף דָּלַף.
וְאֶרֶץ־כַּלָּה מָרָה־שְׁחוֹרָה:
שֶׁמֶשׁ, שֶׁמֶשׁ מַה תְּהִי עָלָיו?

רֶגַע אֶחָד עוֹד תִּתְאַפֵּק,
פֶּתַע—תֵּבְךְּ, כְּיַלְדָּה־נַעֲרָה
שֶׁאָהֲבָה וְהִיא לֹא יָדְעָה:
צַעַר־אַהֲבָה רִאשׁוֹן צַעֲרָהּ,
וּכְבָר מֵאֲחוֹרֵי כְּתָלֶהָ
מְחַכֶּה סַעַר־קִיצָהּ, סַעֲרָהּ...

וְנִמְתְּחוּ מְלוֹא עוֹלָם רְבִיבִים
וְסָרְגוּ צִנּוֹרוֹתָם.
וְעַל הַדְּשָׁאִים יַפְזִזוּ
וְעַל אִילָנוֹת מַטֵּי כּוֹסָם,
כּוֹסוֹת־צִיצִים—כַּתִּינוֹקוֹת
אוֹתָם רוֹחֲצוֹת אִמּוֹתָם.

וְאִוְשָׁה בָּאֲוִיר כֹּה רַכָּה —
כְּאִוְשַׁת בֶּכִי, כַּהֲמִי גַעְגּוּעִים...
יַלְדָּה־נַעֲרָה בּוֹכָה חֶרֶשׁ.
וְעַל דֶּשֶׁא מָחוֹל בִּעְבּוּעִים:
בּוֹכָה הִיא וְיוֹצֵאת בְּמָחוֹל
בִּנְעָנוּעִים, בִּזְעֲזוּעִים...

עַד יִקָּרַע הָעֲרָפֶל
וְיִגָּלֶה שִׁמְשָׁהּ פּוֹדָהּ...
וְנִמְשְׁכָה אֵלָיו הָאָרֶץ,
כְּהִמָּשֵׁךְ אֱלֵי דוֹדָהּ
לְגַלּוֹת לוֹ, כִּי תּוֹסֵס קִרְבָּהּ —
כְּיַיִן צָעִיר, מָתוֹק — סוֹדָהּ.

וְכִי צְחוֹק־אוֹר יְצַחֵק שֶׁמֶשׁ —
עוֹד יֶאֶרְגוּ רְבִיבֵי אָבִיב,
וְהָיָה מְלוֹא הַפַּרְדֵּס עֶרֶב־
גִּיל עִם יָגוֹן צָעִיר, חָבִיב;
עַל כָּל עָלֶה, עַל כָּל דֶּשֶׁא —
אוֹר וְדֶמַע סָבִיב, סָבִיב...

זיו, 1917.

מאת
שלום־עליכם

ספורי מוטיל בֶּן הַחַזָּן בְּאַמֶרִיקָה

ספור עשירי.

תרגום
י. ד. ברקוביץ

אָנִי שׁוֹבְתִים.

א.

כמדומה לי, שאין לך בעולם דבר טוב ויפה ונוח לבריות משביתה. משל למה הדבר דומה? למלמד קפדן, שהיה מכה את תלמידיו ורודה בהם באכזריות יתירה. עד שבאו ההורים והוציאו את בניהם מרשותו ובקשו להם מלמד אחר במקומו. נמצא, שבין כה וכה הקטנים פטורים מעול תורה.

מה שאירע לאותם התלמידים אירע גם לאחי אליהו ולחברנו פיני. שניהם פטורים עתה מעול בתי־המלאכה. מיום שנקראה שביתה מטעם הפועלים הרי הם בני־חורין לשבת בבית ככל אשר תאוה נפשם. עד עכשיו היינו רואים את פניהם רק פעם אחת בשבוע — ביום הראשון. כי, כפי שספרתי לכם למעלה, מצווים היו כל ימיהם להשכים עם שחר, כדי שלא לאחר את זמן פתיחת בתי־המלאכה. וכשהיו שבים הביתה עם חצות הלילה, הייתי אני ישן כבר. ולמה היו מאחרים שבת עד חצות הלילה? מפני שהיו עובדים בבתי־המלאכה „מחוץ לזמנם". כלומר: בשעה שכל הפועלים היו נפטרים מעבודתם והולכים איש לביתו — היו אליהו ופיני יושבים עדיין תחתם ועושים במלאכה. ולא מפני שכפו אותם לכך מטעם הצבור, אלא מפני שרצונם היה בכך: עובדים היו מחוץ לזמנם, כדי להגדיל את משכורתם. ואם תאמר: מה הועילו בתקנתם — הרי בין כך ובין כך באו בעליהם ופחתו להם מתשלומיהם כדי יום או יומים? ויש לאמר: כלום אשמתם היא זאת? „לוא יהא הדבר בעיניכם, כאילו נפלו גזלנים עלינו בעצם היום הזה!"... כך אומר אחי אליהו.

— לוא יהא הדבר בעיניך, כאילו טפש אתה בעצם היום הזה! — אומרת לי גיסתי ברכה. אילו, היא אומרת, עבדה היא בבית־המלאכה, כי־אז לא נתנה את הבעלים לפסוע על ראשה. נשבעת היא באפה, כי כל הבעלים עם כל משגיחיהם ומשרתיהם היו כורעים ברך לפניה ומלחכים עפרה. ועל ברכה יש לסמוך. נאמנת היא בשבועתה וקיימת במאמרה!

ב.

כנגד זה נתקררה דעתה של ברכה אחר־כך, כשכל בתי־המלאכה קראו שביתה בעיר. כלומר: כל החייטים, הנמצאים בניו־יורק, מסוף העיר ועד סופה, פרקו כלי־מלאכתם מעליהם והלכו איש לביתו. הוי־הוי, מה רבה היתה התכונה בימים ההם! מה גדולה היתה ההתעוררות בבית וברחוב ובאולמים! „אולם" — זה מין תיאטרון, או בית־ועד, מקום ששם מתועדים כל החייטים אשר בניו־יורק לאספה רבה ומדברים והומים ורועשים. שומע אתה שם מיני מלים, שכמותן לא שמעה אזנך מעולם: „שביתה כללית"... „אגודת־הפועלים"... „הסתדר"... „ארבעים ושמונה שעה"... „העלאת המשכורת"... „הליכות משופרות"... „פורצי־שביתה"... „העומדים על המשמר"... וכיוצא במלים אלו, שאי־אתה יודע פירושן הנכון. חברי מנדיל אומר, כי יודע הוא גם יודע את כוונת המלים הללו, אלא לבארן לפני אינו יכול. „לכשתגדל, הוא אומר, יתבררו ויתלבנו לך מאליהן". אפשר, שכן הוא. לפי־שעה אני מתבונן אל הקהל, כשהוא רוגש כולו, וידי חוכבות. מתאוה אני לצור צורתם של הנאספים על־גבי הנייר, לצייר דמות־דיוקנו של כל אחד ואחד בקומתו ובצביונו, במעמדו ובמדברו ובכל תנועותיו.

ג.

נקח־נא למשל את אחי אליהו. הוא עצמו אינו מדבר דבר. רק נגש הוא אל כל חבורה וחבורה ונועץ חוטמו לתוכה, או מטה אזנו אליה. בשעת מעשה הוא נושך את קצות צפרניו ומתרגש מאד. מה יפה מראהו של אחי, כשהוא מנענע ראשו לכל אחד ואחד מן המדברים! מסכים הוא לכולם, ודברי אלו ואלו מתקבלים על דעתו גם יחד. הנה קרב אליו אחד החייטים, שאבעבועה גדולה פרחה לו בראשו, מצדו השמאלי. החייט תפס לו לאחי אליהו בדש בגדו והוא עומד עליו ומנענעו ומשדלו בדברים, כי כל הסער הזה לשוא הוא. החייטים לא יועילו כלום בשביתתם. מפני שה„אסוסיאיישן" של ה„מאנופיקטשוררים" * תחזק ממנו! אחי אליהו מנענע לו בראשו לאות רצון, ואני חושש מאד, שאחי יודע פירושם של „אסוסיאיישן" ו„מאנופיקטשוררים" כמוני... כי הנה קרב אליו חייט אחר, שפניו פני בר־אוז. כשהוא מדבר, הריהו סופק שפתיו זו בזו. הלה תפס לו לאחי בכפתור בגדו ועמד אף הוא לדבר עליו, מדבר וסופק את שפתיו. מדי פעם בפעם קרא בקול: „לא! חייבים אנחנו להלחם, להלחם עד אשר ננצח!"... עמד אחי אליהו כנגדו ועשה אזנו כאפרכסת ונענע גם לו בראשו. חבל, שאין גיסתי ברכה אתנו פה. מובטחני בה, שהיתה משמיעה אותו דבר...

ד.

לא כן מראהו של חברנו פיני. מי שלא ראה ולא שמע את פיני בדברו לפני האספה — לא ראה מחזה נאה מימיו. דמות־דיוקנו של חברנו פיני הלא ידועה לכם

* חברת בעלי בתי־ההרושת.

מתמול־שלשום. את עיניו קצרות־הראי ואת חוטמו הארוך והמחודד, הצופה למטה, אל פיו, הלא תזכרו עוד. וגם את מכנסיו הארוכים והצרים, שאחד מהם מופשל למעלה והשני משולשל למטה, ואת עניבתו המשורבבת על צוארונו הפתוח — בודאי לא שכחתם עדיין. ומדברו הנאוה, התרגשותו והתרגזותו, ולשונו הנמלצה, המדברת גבוהה־גבוהה על גוי ועל אדם יחד — גם אלה לא נעלמו מכם. ציירו־נא איפוא לפניכם את פיני זה, כשהוא מתלהב כולו כאש הכבשן ונושא מדברותיו לפני קהל גדול של אלפי אנשים, שאינם רוצים לשמוע אליו! פתח פיני בקולומבוס, אשר גלה לפנים את אמריקה, וכך היה הולך ומונה את שבחיו של זה עד הגיעו לימינו אלה, ימי הציביליזאציה, ועמד וחשף את זרועו להראות נפלאות לעיני הקהל. ולא הניחוהו.

— מי הוא זה המדבר? — שאל חייט אחד את חברו.

— ירוק! — ענהו הלז.

— מה חפצו?

— למה מלאה הוא את העם?

— למה טח הוא טיח תפל?

— שאראפ! — קורא האחד, ורבים מן הקהל עונים אחריו בקול:

— שאראפ!...

ה.

כשאומרים לו לאדם „שאראפ!" — לגנותו אומרים לו זאת. „שאראפ" פירושה: „כלך־לך, רד מעל הבימה!" ואולם חברנו פיני לא ישמע קול־פקודה ומפני גערה לא יחת. כיון שפצה פיו לדבר, שוב אין מעצור לשטף לשונו. משול כחבית מלאה מים, שהעבירו את הפקק מעל פיה וזרקוהו ממנה והלאה. יכול אתה לעצור את הזרם בידך, יכול אתה לסתום את פי החבית במטלית — כלום לא יועיל לך. כל עוד לא יצאו המים עד תומם, עד טפתם האחרונה — לשוא תהיה טרחתך. חזקה על פיני, שלא ישתתק ולא יפסיק דרשתו עד אם כלה לדבר את דבריו. אין שום עצה ותחבולה לנגדו, אלא אם כן יורידוהו מעל הבימה. ואמנם כך עשו לו בפעם הזאת. שני פרחי חייטים תפסו לו בזרועותיו מימינו ומשמאלו והורידוהו בכבוד גדול מעל הבימה. ואולם גם תקלה זו לא מנעה את פיני מבצע את זממו. את יתר דברי דרשתו השמיע באזננו, בלכתו אתנו הביתה. וגם כשבאנו הביתה, הוסיף לדבר באריכות לפני אמי ולפני גיסתי ברכה ולפני אשתו טייביל. גם אני וחברי מנדיל היינו בין השומעים. ונראה לי, כי לפי טענותיו של פיני, הצדק א ת ו. ואולם צא והגש עצומותיך לפני הנשים! לאחר שהוציא פיני את כל רוחו, פתחה גיסתי ברכה והשמיעה אף היא את חלקה במשל ובמליצה, כדרכה תמיד:

— מה לו לתרנגול־הודו, אם יובל לשחיטה לסעודת ליל פורים או לסדר ליל פסח?...

אפשר, שאתם יודעים כוונת דבריה של ברכה?...

ו.

בין כה וכה — והימים עוברים בזה אחר זה. השביתה בעינה עומדת. הפועלים עומדים בכל תקפם, כקיר־ברזל. אספות נערכות בכל יום, ובכל פעם — במקום אחר. הבעלים, שומעים אנחנו, אף הם אינם זזים ממקומם. אלא שסופם לוותר. בעל־כרחם יוותרו. כך מודים הכל. אין לך דבר העומד בפני רצון הפועלים. זה כחה של אמריקה! ואם לא יאבו הבעלים ולא ישמעו — ובא האות האחרון. אם גם זה לא יועיל — סימן הוא, שכבר כלו כל הקצין. מה הוא האות האחרון? כולנו, כל הפועלים השובתים בניו־יורק, נקבץ למקום אחד, ומשם נצא בתהלוכה ונעבור בסך על־פני חוצות העיר. כלומר: רבבות חייטים יצאו לטייל ברחובה של עיר ודגלים בידיהם. בעיני ובעיני חברי מנדיל מוצא הדבר חן רב. אנחנו נהיה בין הראשונים. ואולם שאלו־נא את פי גיסתי ברכה — ואמרה לכם, כי כל הענין הזה נראה לה כמשחק ילדים, המתחפשים בחיילים... אומרת היא: „חוסו־נא על עקבות נעליכם"... כדאי היה לכם לראות אותה שעה את חברנו פיני ולשמוע את אשר השיב לה על הדברים האלה!

ז.

אני וחברי מנדיל כבר היינו מוכנים ומזומנים לקיים מצות שביתה כהלכתה. הכינונו את עצמנו לקראת התהלוכה, כמו שבני אמריקה מכינים את עצמם לקראת ארבעה ביולי. ארבעה ביולי יום טוב הוא באמריקה. יום שבו יורים בחוצות ובשוקים בזיקוקין של אש — זכר ליציאת אמריקה מעבדות לחירות.

עוד אנו מכינים את עצמנו לקראת היום הגדול של תהלוכת הפועלים — והנה ערבה שמחתנו. ברחוב קאנאל הרגו איש. את הבשורה הזאת הביא חברנו פיני אל ביתנו. הוא עצמו היה באותו מקום ובעיניו ראה את ההרוג. פיני מצדיק עליו את הדין. אומר הוא, כי בחטאו הומת האיש ודמו בראשו. מפני שהיה גנגסט"ר. מה זה גנגסט"ר? גנב? אמר פיני: רע מגנב. גזלן? אמר פיני: רע מגזלן. שאלה אמי: כלום יש לך רע מגזלן? אמר לה פיני: גנגסט"ר רע שבעתים מגזלן. שאילו גזלן גוזל על דעת עצמו, וגנגסט"ר משתכר לאחרים לסטם את הבריות. את האיש הזה שכרו בכסף והעמידוהו להכות את השובתים. התנפל על אחת הנערות השובתות ואמר להכותה. הרימה קול־זועות. מיד נזעקו לקולה כמה בני־אדם והיתה מהומה ומבוכה וחרדת־אלהים... יותר לא יכולנו להציל מפי פיני דבר. מרוב רגשותיו פסע פסיעות גסות לאורך החדר ולרחבו, כולו רותח ומהביל ומתיז ניצוצות, תולש שער ראשו ופולט לאויר מיני מלים ושמות משונים:

— אי לך, קולומבוס! אי לך, וואשינגטון! אי לך, לינקולן!...

וסופו של דבר היה, כי פיני פנה אלינו עורף ונס מן הבית.

ח.

בין כה ובין כה — ואנחנו נפגענו תחילה. אני וחברי מנדיל. אמי נשבעה בחייה ובחיי ראשה, כי לא תתן אותנו לצאת החוצה בעד כל כופר! לא אותי ולא את מנדיל, לא את אליהו וברכה ולא את טייביל. כי מכיון שהגיע הדבר, היא אומרת, לידי רציחת נפשות, — הרי יחזור העולם לתוהו ובוהו! ובדברה הפילה עלינו פחד גדול כל־כך, עד כי טייביל געתה בבכי, כתינוקת. אלהים יודע, מה יעשו שם לפיני בעלה!... אז חדלה אמי ממנו ופנתה אל טייביל עלובת־הנפש לשדלה ולהפיס את דעתה: כי יש לנו אל חנון ורחום ולו נתכנו עלילות, וכי לא תאונה לפיני כל רעה, וכי שוב ישוב לביתו בשלום, וכי היה יהיה בעל לאשתו ואב לבניו, אשר יולדו להם, אם ירצה השם, בימים הבאים. כי לעת־עתה טייביל עודנה עקרה, אין לה ולד. דורשת היא ברופאים ונושאת תקוה בלבה, כי עוד תלד בנים בקרב הימים.

— ובנים הרבה! — אומרת אמי.

— אמן, כן יהי רצון! — אומר אני וסופג מכת־לחי מיד אחי אליהו — לבל אהיה עז־פנים ולבל אנעוץ את לשוני ללא שאלוה...

ט.

ברוך המקום, ברוך הוא — בא פיני. חזר מן העיר כולו צוהל ושמח ובשורה בפיו: אותו האיש, אשר רצחוהו נפש, חי הוא וחיה יחיה. ורק בעל־מום ישאר לכל ימי חייו. הרוג לא הרגוהו, אלא הכוהו מכות־רצח, סמאו לו עין אחת ושברו לו יד אחת. „למען יזכור ולמען ידע ולא ישוב עוד להיות גנגסט"ר!" ואולם אמי מתעוררת עליו ברחמים. „אם חטא האיש, הן לנפשו חטא, ומי אנחנו, כי נבוא להרשיעו? יש לנו אל בשמים, דיין־אמת הוא, הרואה ויודע הכל, — יבוא לפניו משפטו ודינו של זה! למה מהרו ושברו לו את ידו וסמאו את עינו? מה חטאו אשתו ובניו עלובי־הנפש, כי יהיה להם אב עור ובעל־מום?"...

י.

השביתה נמשכה ביותר, ואנחנו הולכים בטל, באפס עבודה ומשלח־יד. אחי אליהו מתהלך קודר ומשׂמים בלחץ יגונו. אמי מדברת על לבו ומתכוונת לנחמו. אומרת היא, כי האלהים, אשר הנחנו והביאנו לאמריקה, לא יעזבנו ולא יטשנו גם לימים הבאים. מחותננו יונה הנחתום וידידינו פסי הכרסתנית ובעלה משה הכורך באים אף הם בכל יום אל ביתנו לנחמנו ולהפיג צערנו. אומרים הם, כי המאורות בשמים לא אספו עדיין את נגהם. היכן, הם אומרים, מצינו כתוב, כי חייב אדם באמריקה לחיות על מלאכת החייטים בלבד? אפשר להתפרנס ממלאכות אחרות. וסימן לדבר — הנני ואספר לכן, כיצד אנו מתפרנסים באמריקה ממלאכות אחרות.

בַּחֲבוּרָה שֶׁל סוֹפְרִים

מאת

ראובן ברייני ן.

ישבתי בחבורה של סופרים, צעירים וגם זקנים. ביניהם היו הכותבים מימין לשמאל, עברית וגם יהודית, וגם הכותבים משמאל לימין, לועזית. טפלו בנושאים ובדברים שונים, שעמדו בימים ההם על הפרק. מענין לענין נתגלגלה השיחה על־אדות ערכם ומדת כשרונם של סופרים ומשוררים, שלא היו הפעם במסיבתנו, או הנמצאים במדינית רחוקות מאתנו. ובקירת קשה מאד מתחו על הסופרים הללו, שלא בפניהם. ולא הפלו בין מפורסם לבלתי־מפורסם. כל סופר שעלה על שפת לשוננו עשו בו נקמות: המעיטו את דמותו, בטלו את כשרונותיו ושפכו לעג על יצירותיו. אף אחד מהם לא עמד בפני כסא מישפטנו. בכולם מצאו הסרונות ומגרעות, או פגימות ולקויים, כתמים ומומים. במעלותיהם ויתרונותיהם לא הודה איש. לא חפצו בשום אופן להודות. כל אחד מבני החבורה שלנו דן על בן־אומנותו, שלא בא הפעם אל בית־ועדנו, כאילו היה הוא ענק וחברו — ננס בן ננס. מין עונג מיוחד מצאו החברים לבטל את הכל בתכלית הבטול, בלי צל של מישפט צדק. ואם יצא אחד השופטים האלה ועזב את חבורתנו, לא נקה גם הוא מבקורת קשה וזעומה, וגם על חשבונו פזרו חדודים מרים ושנונים בלי רחם. וכזה היה גורלו של היוצא אחריו, אם גם בפניו הקטירו לו קטורת.

בין כל בני־החיו המתלוצצים והמתהוללים די שבעם ישב זקן חבורתנו, שהיה מכובד על־פני כולנו כיוצא מן הכלל, עגום וכפוף, כאיש השרוי בצער עמוק, ולא הוציא כל אותו הערב אף הגה מפיו. רק מזמן לזמן הניע ראשו המכוסה שלג־השיבה, לאות, כי דברינו, שפגעו בכבוד החברים־לעט, שרטו בנפשו שרטת והרגיזו את רוחו המתון.

אחרי שנתמעטה חבורתנו, הכנסיה הספרותית, כי חלק מחברינו הלכו באשר הלכו, פנה הזקן אלינו, אל הנשארים, בלשון רכה, כדרכו תמיד: אל־נא, אחים, אל־נא, בנים, אל־נא תהיו כה נמהרים ומרים במישפטכם ותעגבם על סופרינו ומשוררינו, אם שהם כותבים עברית או יהודית, ואפילו לועזית. יהי כבוד חבירכם חביב עליכם כשלכם, ועוד יותר משלכם. אם אנחנו בעצמנו לא נהיה צודקים במישפטנו על בוני ספרותנו ולא נבדיל בין נעלה ונבזה, בין סופר אשר רוח אלהים בקרבו ובין סופר אשר אין כל רוח בקרבו, אם אנחנו בעצמנו נפחית את ערכם ונקפח את שכרם ותהלתם של אלו הראויים לזה, — איזו זכות יש לנו לדרוש מאת הקהל, שרובו נוטה תמיד לזלזל בכבוד הסופרים, כי יתיחסו אל ספרותנו בכבוד הראוי לה, כי ישימו לב ומח להדברים אשר אנחנו מטיפים להם? תחת לבקש מומים באחרים הייתי מציע, כי כל אחד מהסופרים

המסובים בכאן יגיד־נא גלוי, באזני חבריו, מה ואיך הוא חושב על־אדות ערכו, כשרונותיו ועבודתו או יצירתו הוא. הורגלנו לבדוק ולחטט בנפשותיהם של חברינו ולנוול את כל הנמצא שם; הורגלנו להקטין ולהמעיט את מדת כשרונותיהם ויתרונותיהם של אחרים. טוב היה לוא יכולנו לתת דין וחשבון לנפשנו, דין אמת וחשבון ברור, על־אדות ערכנו ופעלנו אנו. „דע את עצמך!“ כך צוו לנו החכמים הקדמונים. חכמינו החדשים כופרים בעיקר זה ואומרים: רק נפש עניה, שאפשריותיה מועטות ודלות, יכולה לדעת את עצמה. מי שהוא רש ויש באוצרו רק פרוטות אחדות הוא יודע גם את מספרן וצורתן. אולם נפש עשירה ופוריה לא ימנו ולא יספרו כחותיה ואפשריותיה, סודותיה ומצפוניה. על כן אין היא יכולה כלל לדעת את עצמה, כי אין הברכה וההצלחה של היצירה מציינת אלא דוקא בכחות הרוח הסמויים מן העין, בכחות שאין החשבון המדויק שולט בהם. כך אומרים גם המשוררים החדשים. אולם זו היא, לפי דעתי, רק אונאה עצמית. הננו, פשוט, יראים להסתכל בנפשנו אנו, מפני הריקניות שבה, על כן אנו אומרים: אסור להסתכל בה. ואני אומר לכם, חברים צעירים, תנו דין וחשבון לנפשכם מכל אשר יצרתם אתם בספרות ובחיים, או־אז תדברו בשפה אחרת על חבריכם, או מוריכם, על הטובים והגדולים שבכם.

— זה הוא רעיון נפלא! — קראו אחדים מבני החבורה. — ננסה־נא הפעם לשפוט את כשרונותינו ויצירותינו אנו. מעסיק הוא לדעת את משפטו של כל אחד מאתנו על נפשו ועבודתו הוא, על ערכו ומקומו בחיים ובספרות. יכה יוסי את יוסי.

— מי יתחיל ראשונה? — שאלתי.

כל אחד מן החברים מחל על כבודו זה: להוקיע את נפשו. אף אחד מהם לא חפץ להיות המתחיל בדבר. כל אחד מהם קרא לרעהו: „אתה תהיה המתחיל!“ כולם היו צמאים לשמוע ודוי זר, מבלי התודות בעצמם. אז פנינו כולנו להזקן שבחבורה, שקנה לו שם גדול בספרותנו, כי יגיד לנו מה הוא חושב על־אדות עצמו וערכו. והזקן, שהתעתדנו לחוג את יובל שנת החמשים לעבודתו בספרותנו, לא סרב הרבה. פתח ואמר:

— קרוב אני לזקנה — ואולי כבר זקנתי באמת, — ומכיר אני את מיעוט ערכי ודלות עמידתי בעולם ובספרות. אין אני הושב עוד את עצמי לאחד המאורות. אין אני חולם עוד, כאשר חלמתי שנים רבות — למה אכחד מכם דבר זה? — כי אעקור הרים, אשנה סדרי־עולם ואברא חדשות בארץ. בחרות היתה בי, והאמנתי בסתר לבי, כי גאון הנני, גאון הגאונים, וכל העולם יכרע וישתחוה לפני. אמנם גם עתה אינני עניו, אך גאותי ורום־עיני חדלו, כי עשיתי חשבון נפשי. הן את הטלגראף האלחוטי לא אני, עבדכם, המצאתי; את המרפכה ברוסיה לא אני עשיתי; את ספינת־האויר המונהגה לא אני יצרתי, ואני גם לא שכללתי את בנינה; לא אני הצלתי את רומה, ואף לא את וורדון בצרפת; לא אני הברתי את ה„סימפוניה התשיעית“, כי־אם איזה בר־נש, ששמו היה ביטהובן; לא אני ציירתי את „אי־האושר“, כי־אם איזה בקלין, ולא אני הוא המפסל את צורת „משה“, כי־אם מיכל אנגילו. ולא לבד שלא גליתי את אמריקה, אלא גם לא יכולתי להסתגל אליה, אל נמוסיה ותרבותה. לא אני הוא הממציא את אבק־השרפה, ולא אני הוא האיש, שיש בידו להביא עתה שלום בעולם ולהציל רבוא רבבות צעירים מטבח. לא מענוה, חלילה, דברתי זאת, כי־אם מפני שזוהי אמת, ואיש לא יטיל בה ספק. הן איש מכם, חברי, לא יחשדני, שאני, ולא קירה הצרפתי, גלה את הראדיום. אנכי, לבשתי, לא בניתי גם את הגשר של ברוקלין ולא גליתי לראשונה את החידקים (באצילים), כאשר לא מצאתי גם את התרופה לכלותם. הן גם דברים יותר קטנים ופחותים מזה לא גליתי ולא המצאתי. אם כן במה אתגאה? האם אבקש גדולה לעצמי על שהייתי סופר זה עשרות שנים? הן לא אני הוא המחבר של „האמלט“, ואף לא של החזיון „פאוסט“. את הספור „יאן כריסטוף“ לא אני כתבתי, ואפילו לא את „המלחמה והשלום“. האם אתגאה בזה, שהייתי סופר בישראל והברתי ספרים וקונטרסים שונים, שהדפסתי מאמרים לאלפים בעתונים, שבועונים וירחונים ומאספים? הן ישנם ספרים קטנים בעולם, שאחד מהם בכף אחת וכל פרי־עטי במשך חמשים שנה בכף השניה, — יכריע הוא את כולם. האם אחזיק טובה לעצמי על זה שהייתי, מלבד סופר, גם נואם ברבים? אבל הן נואם כזורס, ואפילו כנורדוי וזנגביל, הלא מעולם לא הייתי, כי גם לקרסוליהם לא הגעתי. האם אתפאר בזה, שהייתי כמעט כל ימי חיי ציוני נאמן? אבל הן גואל ומושיע לעמי לא הייתי. לא אני נתתי את ציון לאחי אסירי־הגולה.

לפנים אמנם האמנתי בלבי, כי כל כנויי הכבוד והתהלה, שנתנו לי גדולי הדור במכתביהם אלי, ראוי אני להם. הלא קלמן שולמאן כותב אלי „החכם הכולל, החוקר האלהי“; הלא מי גדול לנו מיהודה ליב גורדון, והוא מכנה אותי „אביר סופרי ישראל“! — ומה לי עוד? — עתה הנני יודע את דל ערכי. קשה לי אמנם להשלים בנפשי עם האמת המרה, שאינני גדול בישראל, שאינני „חכם כולל“ וכדומה, אבל מה לעשות — והאמת אינה זזה ממקומה, ואין גם לשנותה בלי זיופים. כל התהלות והתשבחות, אשר יפזרו לי סופרים ידועים במכתבי־עתים שונים, או אשר ישמיעו באזני קוראים נלהבים מקרב הקהל, הנה כמלות ריקות וכמליצות נבובות בעיני. אולם לפנים קבלתי תהלות מוגזמות כאלה כמטבע של זהב, כמס הראוי לכשרונותי ויצירותי הספרותיות. האמנתי אמונה עורת בכל הדברים הטובים, אשר דברו על נפשי. האמנתי בהפזמונים, אשר שרו לי על המשתאות, שהכינו לכבודי בערים ובמדינות שונות. עתה הנני יודע ומכיר, כי את כל התהלות האלה ישא רוח, יקח הבל. לי לא יוסיפו התהלות האלה מאומה, כאשר גם לא יפחיתו את ערכי האמתי כל אותם הגדופים, שזכוני בהם כתבנים שאינם שוים מאומה. כי גם זאת יודע אני כיום, שאינני פחות ורע, חלילה, מרוב האנשים, ואפילו לא מאותם החושבים את עצמם לגדולים או לצדיקים גמורים.

הנני את אשר הנני. אינני לא יותר, אבל גם לא פחות מזה.

ידעתי בימי חיי מקרוב רבים מקרב הנקראים בשם גדולים. ואין אני מכבדם כיום ביותר. בכל אופן אין אני נוח להכנע לפניהם ולהעריצם. גאים הם יותר מדי. חושבים הם על־אדות עצמם יותר מדי, ועושים הם את עצמם יותר מדי למרכז העולם ולנזר הבריאה, לתכליתה של ההיסטוריה ולמלח האומה. וכמה רפיונות, כמה שטותים וכמה קטנות־המוחין יש בכל גדלותם! והן גם הגדול שבגדולי זמננו הלא פחות הוא מהמחוקק משה, הלא קטן הוא מאריסטו, מסולון, מאלכסנדר מוקדון, אפילו מנאפוליון הראשון; הלא קטן הוא מהרמב"ם ומברוך שפינוזה! והן גם הגדול שבגדולים לא בלע עוד את המות לנצח; לא עלה עוד למרום, אף לכוכב מאדים עוד לא הגיע בכל כלי־פריחתו. הלא גם החכם שבחכמים לא השמיד עוד את הבצילים הפעוטים, מלאכי־החבלה, ולא הכחיד אותם מקרב היקום. היש לנו אבירי רוח, אשר יקראו: „תחדל מלחמת־עולם זו מקרב הארץ!“ — וחדלה? הלא גם גאון הגאונים לא גלה עוד אף את החלק היותר דל מסודותיה הכמוסים של הטבע. ומי מהם ענה תשובה ברורה על השאלה: „מאין ולאן?“ הן עוד איש לא גלה לנו מה למעלה ומה למטה, מה לפנים ומה לאחור? מעט קווי־האור, שהזריחו, הראו לנו רק, שבחושך אנו מגששים, בתוך אפלת מצרים אנו נכשלים איש ברעהו, ואין מוצא. ומי מגדולי זמננו הגדיל את סכום האושר בעולם? מי מהם נתן תשובה ברורה ומספקת על השאלה: „מה תהי תכלית חיינו?“ האם יש בכלל תכלית? ומה יתרון לאדם בכל עמלו, אם סוף־סוף ירד קברו ולא יראה את אור השמש? ואיך זה מתפתח מטפה סרוחה מה חושב מחשבות ושואל שאלות כאלה? — שאלות אלה ועוד יותר חמורות מאלה נשארו עד היום בלי תשובה מתקבלת על הדעת, בלי תשובה שתהא נוחה ורצויה, מובנה ומושגה לרבים, לכל בני האדם. הן צדק הנביא בקראו: „אל יתהלל חכם בחכמתו, ואל יתהלל הגבור בגבורתו... כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי!“ — אבל איך נדע אותו — את הנעלם הגדול?

כמה טפשות וכמה רשעות יש בגאותם היתירה של הגדולים! ואני ידעתי בחיי כמה וכמה גדולי ישראל, שלא היו באמת אלא קטנים, קטנים עד מאד; ננסים שהתאמרו בלבבם ושהאמירום לגדולים.

והיודעים אנו מה המה סימניה של הגדלות, מי הוא הגדול מאחיו באמת? היש אמת־מדה לזה? מי שהוא גדול בעיני, קטן הוא בעיני אחרים, ולהפך. האם היה גדול בעולם, שהכל הודו בגדלותו? ואם נמצא גדול כזה, מי זה יערוב לנו, שגם הדורות הבאים אחרינו יודו בגדלותו?

ידעתי אנשים בחיי, שבולם חשבום לקטנים, לאנשים דלי־ערך, שלא שמו אליהם לב ולא השגיחו במציאותם, — ואני מצאתי בהם סימני גדלות. ואחדים מהם היו בעיני לגדולים באמת. מי צדק? אני, או האחרים? היו אנשים, שאני בעצמי האמנתי, כי גדולים הם. עתה אין אני חושבם עוד לגדולים. מתי צדקתי? אז, או היום?

גאוניות זו, שהיא כל־כך מועטה בעולם, — ואפילו רסים ממנה, — אינה נקנית אלא במחיר אלפי שטותים ופעוטיות, ואולי גם במחיר חטאים ופשעים. הכדאי הדבר? ובטוח אני, שרבים מחבריכם, שאתם לועגים להם ומבטלים את ערכם, תגלו בהם, אם אך תבקשו באמת, כשרונות ויתרונות, שעולים הם על הגאוניות, אחותו של השגעון או החטא. ואם יש גאוניות בריאה ונקיה מעון, אולי צפונה היא וסמויה מעין־בקרתכם גם בקרב איתם מחבריכם, שאתם מתגאים עליהם. עוד לא חקרנו, לא ידענו את נפשנו אנו, ואיך זה נבטח במדים אחרית את נפשם של אחרים! הן אהה, יהיה גם גדול שבגדולים, לא יבנה ספרות שלמה. די לנו, אם כל אחד ואחד מאתנו יכניס בה דבר־מה משלו, לוא גם גרגר־חול, לבנין עולם זה. רק מעטים מאד מסיעים אבנים שלמות, אבני־גזית... היש ביניכם, חברים, בעלי כח וגבורה כאלה? אני גמרתי את דברי. מי מכם יבוא ויספר את אשר הוא חושב על־אדות נפשו וכשרונותיו הוא?

דברי הזקן שבחבורה נסכו בלבנו רוח־עצב, הפיחו אותנו משמים ארצה. ואיש מאתנו לא ערב את לבו לפצות פה. שקועים במחשבותינו נפרדנו איש מעל רעהו.

לְתַעֲשִׂיַּת הַהַדְפָּסָה שֶׁל הַמִּלָּה הָעִבְרִית

(הצעה לבונן ולפתח את מקצוע הדפוס ותוצאת־ספרים בארץ־ישראל).

מאת

ל י א ו ן ז ו ל ו ט ק ו ב.

המלה העברית הנדפסת משמשת עיקר חשוב בחייו של היהודי על־פני כל הארץ. בה מוצא בן עמנו אותו הקשר שבין עם־הספר להספר עצמו, בין האומה ואמונתה, ובין יהודי ליהודי אחיו.

בימים שלפני המלחמה היו ווארשה ווילנה המרכזים להדפסת המלה העברית. המרכזים האלה הוציאו ספרים עברים לצרכם של יהודים בכל תפוצות הגולה. וכשפרצה המלחמה, נהרסו המרכזים האלה. המלחמה החריבה כמעט כליל את בתי־הדפוס ואת חנויות־הספרים, ולמשך שנים רבות אין כל תקוה להקים את הריסותיהם. הנהגת הצבאות של רוסיה ואחר־כך של גרמניה שלחה יד בלוחות־מתכות (סטיריאוטיפים) של התנ"ך, המשנה, התלמוד וספרי תפלה, וכיוצא בהם, ויתיכו אותם לכדורים. הוסף לזה את הגירושים ממקום למקום, את עקירת מושבות היהודים ממדינה למדינה ואת החליפות והשנויים לרעות במצבם המדיני והכלכלי של בני עמנו יתבין, מה פעוטה היא האפשרות לתחית התעשיה הדפוסית והיצאת

ספרים מבין חרבותיה. שהרי קשה לשער, כי מתוך החורבן הנורא אשר מסביב להעולם העברי ברוסיה, בפולניה ובאוקראינה יקומו בתים חדשים להדפסה ולהוצאת ספרים בכמות מסוימה כל שהיא, לא כל שכן בכמות דומה לזו שלפני המלחמה.

אם אפיסות ספרים עברים הגיעה למדרגה כזו, עד אשר נאלצו קהלות אחדות ממזרח־אירופה לפנות בדרישותיהן לספרי תפלה לניו־יורק, הלא נבין, כי באמת גדל הרעבון לספרים עברים. וכשתגמר המלחמה, תחזק הדרישה אחרי המלה העברית הנדפסת ותחסר רק מעט מחזקת הדרישה ללחם ופרנסה. ומאין ימצאו הספרים?

נחוץ איפוא להקים מרכז חדש להדפסה והוצאה של ספרים עברים — מרכז, שיסודו יהיה איתן ומודרני כאחד ושיפסיק להמציא להקהל העברי את רוב הספרים העברים הנדרשים לו, בין ספרי קודש ודת ובין ספרי חול.

מובן מאליו, כי המקום היותר יאה למוסד אשר כזה הוא במרכזו הרוחני של העם — בירושלים המחודשה.

ה ת כ נ י ת.

טוב איפוא לקדם את פני השעה ולהציע לאנשים, שהענין נוגע ללבם, תכנית מפורשה ליסוד חברה דפוסית, אשר תוכל להקרא בשם „בית־דפוס יהודה" או שם דומה לו. ומטרת החברה תהיה לכונן בירושלים בית־דפוס גדול ומודרני, עם כל המכשירים היותר משופרים, מכונות לסדור ולהדפסה, מכונות־מניעות ממדרגה ראשונה, מכונות לגליפה ולציור־אור, לכריכה ולהתכת אותיות ודומיהן, וצלמי אותיות להתכת אותיות עבריות, ערביות, רומיות וגותיות, כדי שיהיה אפשר להדפיס ספרים ברוב לשונות המערב והמזרח.

והתכלית של בית־הדפוס הזה תהיה:

א) להדפיס, להוציא ולהספיק ספרי־דת וספרי־חול עבריים לבני ישראל בכל מקומות מושבותיהם.

ב) להספיק להממשלה המקומית, להבאנקים ולהמוסדות המקומיים עבודה דפוסית ממדרגה ראשונה; להדפיס ספרי־למוד ולמלא הדרישות הדפוסיות של בתי־המסחר והעסקים.

ג) לכונן מרכז של המלה הנדפסת, אשר מסביבו יתאספו כל אותם שבשורה בפיהם לעמם או לעולם ושצריכים למלאכת הדפוס, כדי להוציא את בשורתם לעולם.

ה צ ד ה כ ל כ ל י.

מוסד דפוסי אשר כזה, אם רק יהיה שלם ומסודר כל צרכו, נתון יתן עבודה למחנה של מסדרים, מכוננים, מדפיסים, מתיכים, גלפנים, כורכים, מוכרי־ספרים וכו', ופרנס יפרנס אותם ואת משפחותיהם בכבוד, מה שיועיל הרבה להתפתחות הארץ. המון פועלים ואומנים במקצוע הדפוס, שהמלחמה הפסיקה את עבודתם, הן בארץ־ישראל והן ברוסיה, מצוא ימצאו שוב עבודה מספקת ומכלכלת

והיה יהיה שנית בנים־בונים של מדינת העתיד לישראל.

המסחר בספרים דתיים הוא מצד עצמו עסק חשוב וכביר, וכל ספר אשר ישא על דף השער מטבעת „ירושלים" ילבב את היהודי, שזכרונות העבר עוד רוחשים בקרבו, רב יותר מאותו ספר עברי שנדפס במקום אחר.

ה ה כ נ ו ת.

מיד אחרי אשר יפתחו בשלום, עוד לפני כריתת ברית השלום, תמנה החברה באי־כח מיוחדים, אשר ילכו לרכוש את כל הנחוץ לבית־דפוס זה, מקצתו באמריקה ומקצתו במדינות אחרות, בקנותם כל חלק וחלק במדינה המוציאה אותו חלק בשלמות יתירה. ולכשיהיו הימים חפשים, הבא יביאו את כל המכשירים והחמרים ירושלימה, ובחור יבחרו במקום היאות ויקימו את בית־הדפוס, למען יהיה נכון ומזומן לקראת העבודה תיכף אחרי אשר תשקוט הארץ ותשוב לחיי שלום ועבודה.

ה ק ר ן.

מביני דבר משערים, כי סכום של מאה אלף דולאר יהיה דרוש להקמת דפוס זה, ועוד מאה אלף דולאר יהיו נדרשים להעברת הדפוס ולהנהלתו, ביחד איפוא מאתים אלף דולאר.

כשבעים בתי־דפוס היו בארץ־ישראל בימים שלפני המלחמה, ורק אחד לחמשה או לששה היה ביד מדפיסים יהודים. ובכל בתי־הדפוס האלה לא היה אף בית־דפוס אחד הגון ומודרני, כאותם בתי־הדפוס המתוקנים שאנו רואים באירופה ואמריקה. אם היה צורך באיזו עבודה דפוסית משובחה, ושלחו מצרימה להביאה משם, כי לא היו בתי־הדפוס בארץ־ישראל מוכשרים להוציא דברי דפוס מתוקנים. ואנשים היודעים את תנאי עסק הדפוס בארץ־ישראל לפני המלחמה אומדים את הכנסות הריוח הנקי בעסק הזה משנים עשר ועד חמשה עשר למאה של הקרן, וכמובן, שעם התקונים שיובאו בעסק הדפוס יש לחשוב, כי הרבית תעמוד תמיד לפחות על מדרגת חמשה עשר למאה, אשר ישולמו לבעלי המניות בתור רוחים שנה שנה, או יוכנסו הלאה לתוך העסק. ואולם התועלת הגדולה להארץ והדחיפה להתפתחותה החמרית והרוחנית, אשר תצמחנה מיסוד בית־דפוס כזה, אי־אפשר לערוך בכסף ורוחים.

א י ך ל ה ר י ם א ת ה ק ר ן.

ארבעת אלפים מניות בנות חמשים דולאר כל אחת יוציאו לרכישה, והקונה ישלם עשרים למאה מהמניות הנרכשות בשעת הקניה, והשאר יסולק לפי דרישת הענין והתקדמותו.

הצעדים הראשונים לקראת יסוד „בית־דפוס יהודה" כבר נעשו על־ידי ציוניים אחדים, אנשי־מעשה, שנתנו את ידם ולבם אל הענין הזה. ואותם המתענינים בדבר יוכלו להשיג את הפרטים שהם מבקשים, בפנותם אל המשרד הציוני בשיקאגו, 1212 אשלאנד בלאק.

מִכְתָּבִים מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל

הדיקלאראציה ההיסטורית של הממשלה הבריטית נתקבלה על־ידי הצבור היהודי בארץ־ישראל כעושר פתאומי, שנפל לאביון מדוכא — בחלום. ואין כל פלא בדבר. זה רק לפני שלשה חדשים מסורים היינו לכל ארבע מיתות בית־דין בשביל בול ציוני, בשביל תמונת הרצל וכיוצא בעבירות כאלה; רק לפני שלשה חדשים היו רכושו ונפשו של כל אחד מאתנו הפקר גמור בעיני כל שוטר טורקי. לא האמנו בחיים של יום המחרת. מתוך לב שותת דם טשטשנו בעצמנו את הצורה הלאומית שלנו, ונכוף את קומתנו, ונכווץ את ישותנו, כדי שיעברו עלינו ולא ירגישו בנו. ופתאום — משעבוד שלם לגאולה שלמה! אין איפוא פלא בדבר, אם היינו כחולמים, אם הלב פג מהשנוי הפתאומי.

התחילו הלבבות מתעוררים רק עם קבלת המכתבים הראשונים מאנשי־שלומנו שבארץ־ישראל. בצפיה מיוחדת התחילה ארץ־ישראל מחכה להמשלחת הציונית. משלחת — הרי חתיכה של מציאות. משמע, שאין זה חלום, שאין זה אגדה...

הידיעה על־דבר יציאת הקומיסיה באה אלינו מחיים ווייצמאן עצמו. הוא מודיע בטלגראמה את המטרות, שהציגה לה המשלחת בנסיעתה לארצנו, ומבקש להזהר בינתים מפני צעדים מבוהלים, כ ד י ש ל א ל ה ר ג י ז א ת ע ם ה א ר ץ. שני ימים לפני חג הפסח נתקבלה טלגראמה ממצרים, שהקומיסיה כבר הגיעה לשם ושתבוא הנה באחד הימים האחרונים של החג. כמובן, נתפרסמה הידיעה תיכף בכל השטח הנכבש, ואנשי־שלומנו התחילו מתכוננים לקבלת־הפנים.

בהתאם לרצונם של חברי המשלחת הכינו להם מעונות־קבע ביפו. כאן, במרכזו של הישוב החדש, בתל־אביב היפה, החליטו לקבוע את דירתם. הכינו להם שלשה בתים יפים למעון ובית מרווח אחד בשביל המשרד. אי־אפשר היה לערוך קבלת־פנים ראויה בשעת הפגישה הראשונה, מפני שלא ידעו בדיוק באיזה יום ובאיזו שעה יבואו. ווייצמאן ועוד אחדים מחברי המשלחת נתבקשו בינתים לבקר את התחנה הראשית של החזית הבריטית בארץ־ישראל.

ליפו הגיעו חברי המשלחת ביום הרביעי, בשביעי של פסח. באו: חיים ווייצמאן, דזיימס (יעקב) רוטשילד, יוסף קובן, אלכסנדר אהרנסון, פרופיסור לוי מפריז (פרופ. ב„קולג דה־פראנס"), ד"ר אידר, בא־כחה של איט"א בלונדון, והסופר הצעיר סימון. מטעם הממשלה הבריטית נשלח המאיור ארנסלי, חבר בית־המורשים הלונדוני, והמאיור אורמסביי גור.

נספחו להמשלחת תיכף על־ידי הממשלה המקומית: הקאפיטאן ווילי, טפוס אצילי מיהודי אנגליה, שהיה עומד קודם בראש הבולשת הצבאית ביפו והיה ממונה גם כן על עניני היהודים בההנהלה האזרחית, הלייטינאנט שמואל, בנו של דמיניסטר היהודי באנגליה, שהיה עובד עד עכשיו בהתחנה הצבאית הראשית.

לפי דברי ווייצמאן צריך להניח, שביאתם של חברי המשלחת האמריקאים היא ודאית. צריך לחכות לביאתם רק שנים־שלשה שבועות. מה שאין כן בנוגע להחברים שברוסיה. ביאתם של אלו מוטלת בספק גדול, מפני שבוש הדרכים. לא היה בכלל כל חבור דוארי או טלגראפי עם רוסיה בימים האחרונים, וכשצריך היה להזמין את אוסישקין וחבריו להתחבר להמשלחת, מן ההכרח היה לשלוח לרוסיה איש מיוחד, ועד היום לא ידוע, אם הגיע השליח לשם.

הצירים התפזרו למעונותיהם; כמעט שלא נראו בחוצות לא ביום בואם ולא ביום המחרת. אבל מציאותם בלבד כבר הטביעה את חותמה על כל השיחות ועל כל המחשבות. רושם מיוחד, רושם מעורר ומעודד עשתה התנועה הרבה שמסביב להמשלחת: הכבודה הרבה שלהם, המזכירים, המשרתים, ביחוד האבטומובילים שלהם עם הכתובת העברית שעל גבם: „ועד הצירים לארץ־ישראל".

ביום הששי כבר היתה התעוררות־הרוחות שלמה. על המשרד הראשי של המשלחת הונף הדגל העברי. אותו הדגל הכחול־הלבן, שריינו משתמשים בו הירם המיחמה בחשאי ודרך־גנבה, ושכל־כך הרבה סבלנו על־ידיו תחת שלטונו של חסן־בי...

באותו היום, בעשר בבוקר, הועדה קבלת־הפנים הראשונה להמשלחת. הוזמנו על־ידי ועד־העיר הועדים של כל האגודות וכל המוסדות שבעיר, כארבעים איש בערך. נוספו עליהם גם הרבנים ואורחים־סתם. קבלת־פנים זו היתה אינטימית ביותר, פנימית, אחותית, ורשומה היה לפיכך יותר נפשי. כל המשתתפים הרגישו את ערך הרגע, הרגישו ידיהם של מי הם לוחצים, ויותר משדברו הפיות הביעו העינים, הלבבות...

הנאומים, כמובן, היו מעניני היום. דבר החכם־באשי, דבר רב האשכנזים, דבר הד"ר טהון — כל אחד על־פי דרכו ותכונתו. התשובה הרשמית הראשונה היתה של ווייצמאן. הוא העמיד מתחילה פנים של דיפלומאט והתחיל שוקל את דבריו, אבל לאט־לאט נמס הלב והעינים התחילו מטפטפות דמעות... הוא מוחה נגד אלה שקוראים לו „אורח". הוא בא הנה כתושב. ומוסר הוא את השתלשלות־הענינים, שקדמה להכרזת הדיקלאראציה, מזכיר את צלינוב המנוח, מזכיר — יבדל לחיים — את אחד־העם, ומוסר לנו בשמו של האחרון דרישת־שלום חמה. את סוף דבריו מקדיש ווייצמאן להממשלה הבריטית הנדיבה.

הבארון דזיימס רוטשילד מוסר דבריו להנאספים על־ידי כלי שני. מרגיש הוא, שאין מן הנימוס לדבר כאן בשפה זרה, והוא מוסר דבריו על־ידי מתורגמן. דבריו קצרים, אבל הם מביעים הרבה. הוא מזכיר את אביו, שהשקיע כל־כך הרבה מרץ בהישוב החדש, והוא מבטיח ללכת גם הוא בדרך זו. הוא מבטיח להקדיש את נפשו ואת רכושו להתנועה הציונית. ממילא מובן, שמחיאות־כפים רועשות לוו את ההבטחה הזאת, שהרי לבנו של „הנדיב הידוע" אי־אפשר שלא יהיה „קרדיט" אצל הצבור הארץ־ישראלי, ואפשר להאמין למוצא־פיו.

דברים מעודדים משמיע גם כן המאיור ארמסביי גור, זה שווייצמאן אמר עליו בנאומו, שהוא אחד מחסידי אומות העולם. הוא מדבר אנגלית, ומתרגמים את דבריו עברית. הוא מודיע, שנספח אל המשלחת מטעם הממשלה הבריטית, שביחד עם שאר ממשלות ההסכמה החליטה לבנות את בית־ישראל בארץ־ישראל. הוא נשלח הנה, כדי לסייע להמשלחת בכל מה ששייך לבנין זה, ובשמו הוא הריהו יכול להבטיח, שיעשה כל מה שבכחו בשביל הסיוע הזה.

הנאספים הצטלמו אחר־כך עם האורחים ונפרדו מהם מתוך התרוממות־נפש.

אבל חגיגה נוררת חגיגה בארץ־ישראל, ובעוד שעה כבר הודבקו מודעות ברחובות על־דבר קבלת־פנים פומבית, שתערך לאורחים למחרת, ביום השבת, בשדרות־רוטשילד שבתל־אביב.

ועברה הידיעה במהירות הברק מפה לפה, ולמחרת, בשעה שתים (החגיגה נקבעה לשעה שלש) כבר היה רחוב „הרצל", הרחוב החוצה את השדרות, מלא אנשים מן הקצה אל הקצה.

שומרי הסדר היו המכבים. אלה עמדו בשתי שורות ארוכות, שנמשכו מרחוב „יהודה הלוי", המעון הראשי של המשלחת, עד השדרות. בשורות ארוכות על־יד המכבים סדרו גם כן את התלמידים והתלמידות של בתי־הספר, כל תלמיד וכל תלמידה צרור־הפרחים בידיהם. מטעם הממשלה באה משמרת־כבוד של פרשים אויסט־ראליים.

בשדרות־רוטשילד הקימו בימה לכבוד היום, שקשטוה בענפים וציצים. כדי שלא להרבות את הצפיפות מסביב להאורחים, אסרו להקהל את הכניסה להשדרות. יצאו מן הכלל רק חברי ועד העיר וחברי ועד תל־אביב.

בשעה שלש נראו האורחים. שנים־שנים הלכו, והדגל הציוני מנפנף לפניהם. ותתחילה התכינה. מקהלת התלמידים התחילה בשיר, הקהל מחא כף, והאופיצירים האנגלים, שנמצאו בהמון בתוך הקהל, העבידו את ה„קודקסים" שבידיהם.

העלו את האורחים על הבימה, וקבלת־הפנים הרשמית מתחילה. פותח בנאום הד"ר טהון, מנהל המשרד הארץ־ישראלי הציוני. הוא מדבר על מה שעבר ועל מה שהוה, נושא מדבר־בעדו, שלגביו מתמלטות המלים מהפה מאליהן... לפנים, כלומר זה רק לפני שנה, נגזרה עלינו פתאום גזרת גירוש מתל־אביב. מיאי יאוש ותמרורים עזבנו את השכונה היפה הזאת, שהשקענו בה כל־כך הרבה מרץ ודמים. מי מאתנו פלל אז, שנשוב כל־כך מהרה מתוך חדוה כל־כך חגיגית כזו? הרי שנצח־ישראל אינו משקר, ועם ישראל חי אינו מתירא לא מגמאל־פחות ולא משאר העריצים, יקמים עליו להשמידו. והנואם מציג אחר־כך לפני הקהל את חברי המשלחת כסדר, ויש לו בפיו מחמאה מיוחדת בשביל כל אחד ואחד. והקהל עורך אובאציות ממושכות לווייצמאן ולבנו של הנדיב.

וחיים ווייצמאן עונה גם הפעם הראשון. המשלחת באה לעבוד בשביל שיבת־ציון. העבודה רבה מאד. צריך, שהקהל יעזור גם מצדו לעבודה זו. השרידים מבני ארץ־ישראל, שנשארו בארץ לשמור את החומות ולהגן על הרכוש הלאומי, — אלה היו היסוד העיקרי להדיקלאראציה האנגלית. אבל עוד עבודה רבה לפנינו. נותנים לנו עכשיו התחלה של גאולה, ובידינו תלוי הדבר לעשותה גאולה שלמה.

ופונה הפעם ישר להקהל גם רוטשילד. הוא מדבר צרפתית, אלא שהוא מעמיד לו תיכף מתורגמן לעברית. נרעש הוא עד תוך־תוכו מקבלת־הפנים הזאת. כשהוא מביט על הקהל הצוהל הזה ונזכר בשעת מעשה, כמה סבלו האנשים האלה במשך שלש שנות־החירום, אין הוא יכול לבלי התפאר באחים ואחיות כאלה. מה שנוגע למחמאות שהחיקו לו, אין הוא תמים כל־כך לבלי הבין, שהאדריסה הנכונה בשביל כל התהלות הללו הוא — אביו. אביו מקדיש לציון כל מחשבותיו זה יותר משלשים שנה, והוא יכול למסור להקהל, שגם ברגע האחרון, כשנפרד ממנו, לא זזה מפי אביו המלה „ציון". אביו בקש למסור לאחיו שבציון דרישת־שלום חמה ולבבית.

ודרישת־שלום זו של האח הפאריזי משרה על הקהל רוח מיוחדת. המקהלה מתחילה לשיר שירת „התקוה", והקהל עוזר על ידה. עוזרים גם מתוך האורחים. המכבים מסתדרים ועוברים בסך לפני הבימה. ושוב שירה, שוב מחיאת־כפים. ובתהלוכה, שכל הקהל משתתף בה, מלוים אחר־כך את האורחים למעונם.

ב ר ־ ד ר ו ר א.

יפו, 15 אפריל.

חֲדָשׁוֹת וּמְאוֹרָעוֹת

— ביום חמישי, 6 ביוני, נפתח בניו־יורק קונגרס־הפועלים לשם ארץ־ישראל, אשר מפלגת „פועלי־ציון" היתה עסוקה בהכנתו זה כמה חדשים. בקונגרס השתתפו כשלש מאות צירים, באי־כחם של רבע מיליון פועלים יהודים מסודרים, משבעים ערים ועשרים מדינות בארצות־הברית, וגם מערי קנדה.

הפתיחה היתה חגיגית. נאמו נאומי־ברכה: ב. צוקרמאן — בשם „פועלי־ציון", א. וואלינסקי — בשם ה„חברה הכללית לחרשי בגדי־נשים" (אינטערנעשאנאל לײדיס גארמענט װאָרקערס יוניאָן), ד"ר נ. סירקין, ד"ר פ. רוזנבלאט, דוד פינסקי, וו. נתנסון, מ. כץ, אברהם רייזין ושלום אש. הנואמים הראו על חשיבות הרגע הנוכחי, בהתאסף פועלי ישראל לדון בגורל עמם ולתבוע בשבילו לא שווי־זכויות, אלא חירות לאומית גמורה בארץ־מולדתו ההיסטורית. טלגראמות של ברכה נתקבלו מאת המתנדבים לגדוד העברי בקנדה ובאנגליה, מאת „פועלי־ציון" באנגליה, מאת ועידת הפועלים היהודים באנגליה ועוד.

בישיבה השנית ביום הששי, 7 ביוני, נבחרו כל הועדים הדרושים לעבודת הקונגרס. בישיבה השלישית באותו יום עמדה על הפרק שאלת השלטון המדיני בארץ־ישראל. ד"ר ח. זיטלובסקי הרצה הרצאה מפורטת ומקפת בדבר צורות שונות של ממשלה. לדעתו, צריכה להיות התביעה המינימאלית ביותר של עם ישראל: ריפובליקה יהודית עומדת ברשות עצמה. אך כל זמן שאין רוב יהודי בארץ־ישראל, מן הנמנע הוא להגיש תביעה כזו. לפיכך עלינו להסתפק לפי־שעה בשלטונו של ועד בין־לאומי בהשתתפות באי־כחו של העם היהודי. ד"ר נ. סירקין הרצה על־אדות השאלה הערבית וסדר החיים המדיניים בריפובליקה היהודית העתידה.

ביום השבת, 8 ביוני, בישיבה הרביעית נתקבלו, אחרי וכוחים סוערים וארוכים, שתי החלטות אלו:

א) ארץ־ישראל תוכרז בתור ריפובליקה יהודית נייטראלית עומדת ברשות־עצמה ומובטחת בערבות כל העמים.

ב) עד שיתהוה רוב יהודי בארץ־ישראל, נמסרת זכות השלטון העליון בארץ לרשותה של ברית־העמים, לכשתוסד, או לרשותו של ועד בין־לאומי, שישתתפו בו גם באי־כחו הנבחרים של עם ישראל.

החלט למסור לקונגרס היהודי העולמי לדון בהחלטה זו: עבודת הבניה בארץ־ישראל תהיה מסורה ברשותו של הקונגרס היהודי העולמי.

אז נתעוררו דין־ודברים בדבר השפעתם היתירה של „פועלי־ציון" על הקונגרס, ואחרי וכוחים עזים ורבים משני הצדדים בא הדבר לידי גמר רצוי.

הישיבה החמישית היתה מוקדשת כולה למשא־ומתן בדבר הריזולוציות השונות, שהעמדו על הפרק.

בשתי הישיבות האחרונות ביום הראשון, 9 ביוני, נשמע דין־וחשבון של הועדים, נתקבלו החלטות ונבחרו החברים לועד־הפועל הכללי.

מן ההחלטות ראוי לציין את אלה:

הקונגרס הוא הסתדרות של פועלים ואינו סניף לשום מפלגה שהיא.

הקונגרס מביע את הסכמתו למטרות המלחמה והשלום של ממשלות־ההסכם.

הקונגרס מקבל בשמחה את גלוי־דעתן של אנגליה וחברותיה לטובת מקלט־בית יהודי בארץ־ישראל.

הפועלים היהודים נכונים לאמץ את כל כחותיהם, מבלי חוס על כל קרבן, למען השחרור הלאומי של עמנו ולמען בצרון חיי־קוממיות בארץ־אבותינו.

רצונו של הקונגרס הוא, כי תבנה ארץ־ישראל על יסודות הדימוקראטיות והחירות השלמה והגמורה עם הנהגה עצמית אבטונומיה פירסונאלית לכל קבוצה לאומית.

הקונגרס דורש, כי האדמה תעשה קנין עם ישראל; כי כל האוצרות הטבעיים של הארץ, וכמו כן כל המוסדות הנצרכים לטובת הכלל, יהיו נכסי העם וימצאו תמיד בהשגחתו וברצונו; כי יקבע שער־המועט של משכורת בשביל כל הפועלים; כי השכלה כללית וטכנית תנתן חנם לכל התושבים על חשבון המדינה, וכיוצא בזה.

הקונגרס מביע את רצונו, כי בהקדם האפשרי יקרא קונגרס יהודי עולמי, שברשותו תהיה נתונה עבודת־הבנין בארץ־ישראל וכל הזכויות הכרוכות בזה; כי הפועלים היהודים ישפיעו מעכשיו על מהלך העבודה בארץ־ישראל, כדי שיעשה הדבר בהסכם העיקרים של קונגרס הפועלים.

הקונגרס מחליט לקרוא בהזדמנות הראשונה קונגרס עולמי של הפועלים היהודים.

הועד־הפועל יעסוק בתעמולה רחבה בכתב ובעל־פה, כדי לקרב את הפועלים היהודים אל ארץ־ישראל.

הקונגרס מפקד את הועד־הפועל לשלוח את כל ההחלטות בצורת תזכיר אל כל הממשלות, המפלגות הסוציאליסטיות ועוד.

הקונגרס הראשון אינו מקבל שום החלטות בדבר שאלת־הלשונות.

נבחר ועד־פועל כללי בן חמישים ושלשה חברים, שביניהם נמצאים באי־כחם של כל המפלגות, החברות והזרמים, שהשתתפו בקונגרס. לחברי הועד נבחרו: י. שלוסברג, א. וואלינסקי, י. מ. בודיש, ד. אברהמס, יהושע גורדון, ד"ר ב. צ. ליבר, מ. ברויז, שלום אש, ד"ר ח. זיטלובסקי, ד"ר פ. רוזנבלאט, ד"ר נ. סירקין, מ. כץ, ד"ר ה. זולוטארוב, ב. צוקרמאן, ח. ערנרייך, י. זאר, דוד פינסקי, א. ריגאלסקי ועוד ועוד.

אחרי נאומי־נעילה מאת ד"ר פ. רוזנבלאט, י. שלוסברג, דוד פינסקי, שלום אש, אברהם רייזין ועוד נסגר במצב־רוחות מרומם הקונגרס הראשון של הפועלים היהודים לשם ארץ־ישראל.

— ביום ראשון, 9 ביוני, נקראה בניו־יורק ועידה של באי־כח אגודות לא־ציוניות על־מנת לעבוד בעד ארץ־ישראל. עוד בחודש פברואר שעבר נעשתה ההתחלה לדבר זה. אז נתאספו לאספה באי־כח אגודות לא־ציוניות לשם עזרה לקרן־הגאולה. נבחר ועד, שעסק בנדון זה כל הזמן ועתה ערך את הועידה הזאת, שבה השתתפו 396 אגודות, ביניהן בתי־כנסת, חברות־תמיכות, סניפי אורדנים, בתי תלמוד־תורה וכיוצא בהם. היושב־ראש היה ש. סופרין.

בדבר הציוניות ותעודותיה בימים האלה נשאו נאומים: ד"ר ה. פ. מנדס, מ. שיינקין, יוסף זף, אב. גולדברג, גדליה בובליק, ב. ריטשארדס ומ. רוטנברג. נאם גם המלומד והעסקן הביהמי הידוע פרופ. ט. מאזאריק, שגלה את רצונו בעד השאיפות הלאומיות של עם ישראל במולדתו ההיסטורית.

נתקבלו החלטות אלו: להביע רגשי נאמנות לממשלת ארצות־הברית; לקדם בברכה את הכרזת אנגליה לכונן בארץ־ישראל מקלט־בית לעם ישראל; כי הועידה הזאת נהפכת להסתדרות תמידית בשם „החברות היהודיות המאוחדות בעד גאולת ארץ־ישראל"; כי האגודות, הנכנסות אל ההסתדרות הזאת, משלמות חמשה דולארים לשנה; כי ההסתדרות הזאת תעבוד שכם־אחד עם הפדרציה הציונית; כי האגודות הנכנסות אל ההסתדרות תקבלנה את התכנית הבאזילית, תתאספנה אחת לשלשה חדשים, כדי לדון בציוניות, ותתחייבנה את חבריהן לשקול שקל ציוני; ליסד משרד, שיספיק נואמים בדבר הציוניות; להשתדל, כי גם בערים אחרות תסתדרנה האגודות שאינן ציוניות בעד ארץ־ישראל, כמו בניו־יורק.

לפקידים נבחרו: ליושב־ראש — שלמה סופרין; לסגנים — ש. גולדשטיין, ל. סנדרס וש. ליבסקינד; למזכיר — ברנארד ג. ריטשארדס; לגזבר — ח. צונזר.

הועידה הזאת הראתה, כי הצירים, שרובם ככולם מסוג „בעלי־הבתים", שמעו ולא ידעו קודם את מהותה האמתית של הציוניות, ובהודע להם טיבה, התיחסו אליה בחבה והתחייבו לעשות, בעצמם ובאגודותיהם, כל אשר בכחם לטובת ארץ־ישראל. הועידה הזאת עשתה התחלה יפה להביא את הרעיון הציוני אל המוני־העם, שהיו עד היום רחוקים לגמרם מהתנועה הלאומית.

— ביום הרביעי, 5 ביוני, הפליגה מניו־יורק הקבוצה הששית של הגדוד העברי. הקבוצה היתה קטנה ומנתה כחמישים מתנדבים. שום תהלוכה וחגיגה לא נערכו לכבוד הקבוצה הזאת. ביום 15 ביוני תצא מניו־יורק הקבוצה השביעית של הגדוד העברי.

— יהודי אויסטריה השמיעו דעתם בגלוי בעד מקלט־בית יהודי בארץ־ישראל. קהלת היהודים בווינה החליטה, כי מהיום והלאה יהיה יום בוא המלאכות הציונית לירושלים יום חג ועצרה מדי שנה בשנה.

— בהנהגה העירונית בווארשה נתעוררה השאלה בדבר הכרוזים הקוראים לפרעות ביהודים, שנפוצו בעיר בזמן האחרון. ההנהגה החליטה לגנות את מעשי־ההסתה האלה, שמתנגדים לעניניה החיוניים של פולניה.

— מלומדים ואנשי־מדע אנגליים יסדו בלונדון ועד, שתכליתו ליסד בירושלים, אחר המלחמה, בית־ספר לחקר־קדמוניות. בית־הספר יעסוק בחפירות מדעיות ובמחקר ארץ־ישראל וארם־נהרים. חברי הועד הם: סיר פרדריק ג. קניון, ראש האקאדימיה האנגלית, הכומר הגדול סיר גיאורג אדאם סמית, ראש האוניברסיטה האברדי־נית, לורד בריס, פרופ. הרמאן גאלאנץ, מורה לעברית באוניברסי־טה הלונדונית, ועוד. כמה אלפים דולאר כבר נקבצו למטרה זו.

— למרות סבלות היהודים ברוסיה על־ידי ממשלת הבולשיבי־קים, הפרעות והיוקר המאמיר, — מתחזקת שם הציוניות במדה רבה. ההסתדרות הציונית ברוסיה יסדה בפטרוגראד שתי חברות חדשות, שמטרתן תחיתה הכלכלית של ארץ־ישראל. חברה אחת כבר נגשה לעבודה מעשית. היא פתחה מחלקה לעניני ההגירה והידיעות בדבר ארץ־ישראל. המחלקה תפתח סניפים בכל ערי רוסיה. מנהל המחלקה הוא העסקן הציוני הידוע ד"ר ב. ברוצקוס.

הבחירות לקונגרס היהודי הוכיחו ברור, כי רובם של יהודי רוסיה נוטים לציוניות ומסורים בכל לב ונפש ליסד מדינה יהודית בארץ־ישראל.

בדבר שבוע־הגאולה, שנערך בפטרוגראד בימי 21—28 באפריל, נתקבלו לועד הציוני הזמני הפרטים הללו:

במשך השבוע היתה התעוררות גדולה בקרב קהלת היהודים בפטרוגראד לרגלי העבודה לשם קרן־הגאולה. אספות, אספות־עם, קונצרטים נערכו בכל ערב ובכל מקום. באחד הקונצרטים, שהשתתפו בו כששת אלפים איש, הופיע המזמר הגדול שאליאפין, ששר גם את „התקוה". ביחוד הצטיינו האמנים היהודים. הציירים והפסלים ערכו תערוכה יפה של אמנות יהודית. העתונים, הרוסים והיהודים, הוציאו מהדורות מיוחדות לשם ארץ־ישראל. מחנות מחנות של מתנדבים היו חוזרים מבית לבית ומקבצים כספים לטובת קרן־הגאולה. עד הנה הגיעו ידיעות בדבר סכום של שלשים אלף דולאר, שנאספו באותו השבוע הציוני. עוד סכומים הגונים עומדים להכנס.

— הקהלה היהודית בשאנגהאי של חינה החליטה ליסד בארץ־ישראל מושבה יהודית־חינאית. לתכלית זו כבר נאספו עשרים וחמשה אלף דולאר, שבהם יבנו מאה בתים בשביל משפחות יהודיות.

— הפילוסוף היהודי המפורסם אנרי ברגסון יצא בקרוב לירושלים, כדי לסדר שם את המחלקה הפילוסופית באוניברסיטה העברית, העומדת להבנות במהרה.

הַתְּנוּעָה הַלְּאֻמִּית

הועידה הציונית הבאה.

הועידה הציונית, שתפתח בפיטסבורג ביום 23 ביוני, תהיה היותר גדולה וחשובה בתולדות התנועה הציונית באמריקה. כאלף צירים מכל קצוי הארץ ישתתפו בועידה. בין השאלות, העומדות על הפרק, תהיינה גם אלו: יצירת תנאים רצויים בארץ־ישראל לישוב המונים רבים; קנין פרטי או קנין צבורי; לעשות את הקרקע קנין העם; מס על נכסים; תכנית האוניברסיטה העברית; צורת השלטון המדיני בארץ־ישראל; משלוח מלאכות־מהנדסים. בין האנשים, שישתתפו בועידה, יהיו גם לורד רדינג, לואיס בראנ־דייס, פרופ. פ. פראנקפורטר ועוד.

בתהלוכה הגדולה, שתערך ביום פתיחת הועידה, ישתתף גם אוירון אנגלי, שיגיע שמה מניו־יורק. האוירון הזה שלוח באורחת רשמי מאת המלאכות הצבאית האנגלית באמריקה בהסכמת הממשלה האנגלית. הוא ישמש בתור אות וסימן על אישורה של הממשלה הזאת לשאיפות הציוניות. האוירון יהא מקושט בדגל יהודי והוא יזרוק, תוך כדי מעופו, כרוזים וספרות של תעמולה בדבר הציוניות.

* * *

ועידת „מגן־דוד האדום".

חברות „מגן־דוד האדום", שמטרתן לעזור לחברי הגדוד העברי ולתמוך במשפחותיהם של החיילים העברים היוצאים לארץ־ישראל, קוראות לועידה כללית בניו־יורק בימי 15—17 ביוני. תעודת הועידה היא לאחד את כל סניפי „מגן־דוד האדום" אשר בכל הארץ להסתדרות אחת, שתעבוד לפי תכנית מסוימת ושיטה קבועה. הרצאות שונות בדבר הענינים העומדים על הפרק תשמענה בועידה. בין המרצים יהיו מרת ר. ראסקין, ד"ר עלסברג, א. קריטשמאר־יזרעאלי, ד"ר ה. זולוטארוב, ש. גולדנברג ועוד.

* * *

דין־וחשבון של ההסתדרות העברית.

מזכירה של ההסתדרות העברית באמריקה, ק. ווייטמאן, מבקש אותנו לפרסם את הדין והחשבון הזה על פעולות ההסתדרות העברית בימים האחרונים:

במשך הימים שעברו אחרי הועידה העברית השניה היה הועד־הפועל החדש עסוק בסדורו הוא ובסדור העבודה העברית בכלל, לפי החלטותיה של הועידה. השאלות הראשונות, שהעסיקו אותו ביותר, היו שאלת הפקידים, שהיו צריכים להבחר על־ידי הועד, ושאלת הועדים השונים, הממונים על מקצועות העבודה של ההסתדרות.

עכשיו נסתדר הועד במלואו וכבר נגש אל עבודתו. למזכיר ההסתדרות נבחר ק. ווייטמאן, לגזבר — ב. שלוויז. הועד ספח אליו לחברים את הרב ש. ל. הורביץ ואת נ. קאמינצקי. הועד מתחלק לארבעה ועדים:

א) ועד הלשכה. תפקידו הוא להשגיח על הוצאת כל העבודה אל הפועל; לעשות את העבודה שאינה סובלת דחוי ולהכין את כל החומר הדרוש לישיבותיו של ועד־הפועל. חברי ועד הלשכה הם: ראובן בריינין, ב. שלוויז, ק. ווייטמאן, מ.שיינקין וצבי שארפשטיין.

ב) ועד הארגון והתעמולה. תפקידו הוא ארגון העברים, להשגיח על עבודת התעמולה בעל־פה ובכתב, לחזק את האגודות הקיימות על־ידי נואמים, תכניות והצעות, ליסד אגודות חדשות ולהשגיח על מלואה של העבודה העברית באגודות. חברי הועד הם: ש. גול־דנברג, אב. גולדברג, י. גינצבורג, הלל בבלי והלל קאמינצקי.

ג) ועד הספרות: להשגיח על הוצאות הספרים של ההסתדרות ועל הרחבת הספרות והעתונות בין הקהל העברי. חבריו הם: ראובן בריינין, ד"ר נ. סלושץ, ד"ר ב. צ. מוסינזון, צבי שארפ־שטיין ומ. ברנשטיין.

ד) ועד החנוך: מעבד תכניות בשביל כל עניני החנוך העברי באמריקה לפי החלטותיה של הועידה (שעורי־ערב לגדולים, בתי־ספר, בית־ספר למורים וכדומה) ועוסק בהוצאת התכניות אל הפועל בעזרת שאר הועדים. חבריו הם: ק. ווייטמאן, א. ח. פרידלאנד, י. ז. פרישברג, דניאל פרסקי ומ. הלוי.

כל הועדים האלה עומדים ברשות עצמם, אולם הם מגישים את החלטותיהם אל אספותיו של ועד־הפועל לברורן ולאשורן.

ואלו הן העבודות, העומדות על הפרק:

א) סדור הסופרים העברים, סופרים שכותבים עברית וסופרים שכותבים בלשונות אחרות, אם לבם ונפשם אל העברית. לתכלית זאת נערכת אספה של סופרים, שעל תוצאותיה נודיע בקרוב.

ב) הישיבה העברית בועידת הציונים בפיטסבורג. הישיבה הזאת לא רק לשם דימונסטראציה עברית היא באה, אלא לשם עבודה מעשית. בישיבה זו ינתן דין וחשבון כללי על מעשי ההסתדרות ותעובד תכנית מפורטת על אופן התקשרותו של הקהל הציוני המסודר אל ההסתדרות, בחומר וברוח. בועידה הפיטסבורגית תערך גם אספה פומבית גדולה בהשתתפותם של טובי הנואמים העברים.

ג) תכנית לתעמולה בין המוני העם לרכוש חברים פרטיים אל ההסתדרות, שמסם הוא דולאר אחד לשנה. בימים האלה נערכה כבר אספה פומבית גדולה בברוקלין בבית־הכנסת „תפארת ישראל", שבה נאמו ק. ווייטמאן, אפרים קאפלאן ועמנואל ניומאן. דברי הנואמים פעלו פעולה עזה על הנאספים וחמישים וחמשה חברים נספחו אל ההסתדרות.

במוצאי־שבת זו, 15 ביוני, תערך אספה פומבית בהארלם, בבית־הכנסת „כל אנשי פולין", ברחוב מאה וארבעה עשר מזרחה, לשם תעמולה עברית ורכישת חברים אל ההסתדרות.

שונות

חנוכת בית־הספר הלאומי בניו־יורק.

במשך כל ימות השבוע הקודם חגג בית־הספר הלאומי את חג חנוכת הבית שלו באיסט־ברודוויי 206. קהל רב היה בא לשמוע את דברי הנואמים, שבארו את טיב החנוך הלאומי בכלל וטיב בית־הספר הזה בפרט. התלמידות נאמו ודקלמו. מקהלת בית־הספר בהנהגתו של ז. פרלברג זמרה ונגנה שירים עברים שונים. ביום החמישי, 4 ביוני, נערכה תהלוכה נהדרה, שבה השתתפו תלמידות בית־הספר בלבוש לבן־תכלת, המורים והפקידים. התהלוכה עשתה רושם עמוק על היהודים יושבי השכונה המזרחית שבעיר. השירים העברים, שנשמעו בחוצות, הכריזו בפומבי על תחית השפה העברית. ביום א', 7 ביוני, נערך משתה, שלקחו בו חלק טובי העברים והציוניים שבניו־יורק. כמה אלפי דולארים נאספו לטובת בית־הספר. לכבוד חנוכת בית־הספר הופיע קובץ מיוחד בשם „בית־ספרנו", אשר מלבד התלמידות והמנהיגים השתתפו בו גם סופרים ועסקנים שונים.

בית־הספר הזה נוסד לפני שמונה שנים, ובמשך הזמן הקצר התפתח כל־כך, עד שהוא נחשב עתה למעולה שבמוסדות־החנוך במדינה זו. כל הלמודים נלמדים בעברית והשפה שגורה בפי החניכות, שקונות בבית־הספר הזה ידיעות הגונות בשפה ודקדוקה, בכתבי־הקודש, בתלמוד, בספרות ימי־הבינים, בספרות החדשה, בפילוסופיה העברית ובדברי ימי עמנו. הרוח השולט במוסד הזה הוא לאומי־ציוני, שיש בו גם תערובת מרוח הפיוט והדמיון שבדת־ישראל.

על־יד בית־הספר מתקיימת ספריה עברית גדולה, שכוללת כשמונת אלפים ספרים מכל התקופות, והתלמידות מרבות לקרוא בספרותנו.

עד היום בקרו כחמש מאות תלמידות את בית־הספר הלאומי, אולם בבית החדש יהיה מקום לעוד חמש מאות נערות.

בין מורי בית־הספר נמצאות תשע מורות, שסיימו את בית־הספר הזה ובו קבלו את חנוכן העברי. המנהל הוא ח. א. פרידלאנד.

* * *

מחיי האגודות.

— באספה האחרונה של הסתדרות „אחיעבר", ניו־יורק, נבחרו לועידה הציונית שלשה צירים: ראובן בריינין, שלמה גולדנברג ודניאל פרסקי. לועידת „מגן־דוד האדום" נבחר לציר ש. ערדברג. ועד־ההנהגה וועד־המערכת נתנו דין־וחשבון של „לוח־אחיעבר" שנה שנית. כל ההכנות הדרושות להוצאת המאסף כבר נעשו.

— אגודת „מסדה" בהארלם, ניו־יורק, עקרה את דירתה לבית־ציון, 226 לינוקס אוועניו. האספות תהיינה מעתה בכל מוצאי־שבת, במקום היום הראשון, כפי שהיה הדבר עד כה. יודעי עברית מתבקשים לבוא.

לאחי היקר מחמד נפשי, אחי בגוף ואחי ברוח,

יקותיאל גינצבורג,

ברכתי הרחוקה והלבבית שלוחה ליום גמרו חק־למודו באופן מצוין כל־כך בקולומביה־האוניברסטה. נתקיימה בך אחי נבואתו של אבינו היקר, המורה העברי הנאמן ר' הלל נרו יאיר, שתלה בך תקוות מזהירות וחזה לך עתידות אשר תחילתן הנה זו באה. מי יתן ויתקיים בך גם גמר נבואתו, ו„בית הלל" כולו — הורינו ואנחנו בניהם המפוזרים והמפורדים כיום במרחקי רוסיה, נורביגיה ואמריקה — נזכה לראותך, בשוב ה' את שבותנו, מרביץ תורה ומדע עברי באוניברסיטה העברית בירושלים.

כברכת אחיך אוהבך השמח בשמחתך והמתפלל לקבוץ גליותינו שימהר לבוא

שמעון גינצבורג

דרושים מורים

לתלמוד התורה דסט. יוסף, מיזורי, דרושים שני מורים, אחד לעברית בעברית והשני לעברית באנגלית.

לפנות אל:

SOL. ZEMACH

813 Vine Street — St. Joseph, Mo.

מעמקא דלבא הנני מברך את ידידי וחברי מ. קאנטור לגמרו את למודיו באוניברסיטה פורדהאם. מי יתן ותהיה לעורך דין בארץ ישראל, ולמחוקק בהפארלאמנט העברי.

אברהם גאָלדשטיין

נגמרת הדפסת הספר ויצא בקרוב:

מלחמת היהודים ברומאים וחרבן ירושלים

הספר מנוקד כלו. עם ציורים ושתי מפות.

מחירו 35 סנט.

בעד קוני סכום ספרים הגון (בשביל בתי הספר) הנחה.

לפנות אל מר י. בלקינד (לשכת האגודה הציונית), „התורן", ה„אידישעס פאָלק", הוצאת ספרים „קדימה" וגם הוצאת ספרים „המאיר"

Dr. Guelman, 245 E. 24th Street

הספר הזה יצא בקרוב גם באנגלית.

אנחנו מודיעים לכל קרובינו ומיודעינו שנולד לנו במז"ט בן ונקרא שמו בישראל

חיים מרדכי

ישעיהו וצביה טשרניחובסקי

כפרינגפילד, מאַסס.

הננו מברכים בברכת מז"ט את משפחת שלמה למפרט ליום הולדת בתם רוחמה. ויהי רצון שיגדלו אותה לתורה, לחופה ולמעשים טובים.

דר. נח שכטר ורעיתו

בלשכת „התורן" נמצאים למכירה:

1) כתבי ראובן בריינין, כרך א', ספורים וציורים. 318 עמודים. מכורך בד הדר. המחיר — — — — 1.50
די־לוקס — — — — 2.00

2) „לוח־אחיעבר", שנה א', מאסף ספרותי, 464 עמודים, בלי כריכה 1.50
בכריכת בד יפה — — — 2.00

3) ספר הזכרון לבן יהודה, מאסף ערוך ע"י ראובן בריינין, הוצאה מהודרה, 92 עמודים — — .50

4) „התורן" החדשי, שנה א', מכורך יפה — — — — — — 1.50

5) „התורן" השבועי שנה ג', מכורך יפה, — — — — — 3.00

6) „התורן" השבועי שנה ד', מכורך יפה — — — — — — 3.50

7) מקרן זוית, קובץ מאמרים, מאת ד"ר דוד ניימארק, בלתי מכורך .45

8) תיאודור הרצל: נאומים קונג־רסיים, בתרגום ש. גינצבורג, בלתי־מכורך — — — .15

9) תחית לשון, קובץ, הוצאת „מפיצי שפת עבר" — — — .25

10) ב"נ סילקינר: מול אהל־תמורה, פואימה — — — — — .25

11) היסוד המדיני בהשקפות הנביאים מאת פרופ. י. פריד־לנדר — — — — — — .15

12) הספרות העברית ועתידותיה, מאת בן אביגדור — — — .10

13) מזל טוב, קומידיה במערכה אחת, מאת שלום־עליכם, תרגום י. ד. ברקו־ביץ — — — — — — .10

14) שלילה וסתירה, הסתכלות, מאת ש. ב. מקסימובסקי — — — .10

15) „חלום אביב", אגדה (מנוקדת), מאת ש. ב. מקסימובסקי — — .05

16) א) השפה והתחיה, מאת ד"ר בן ציון מוסינזון; ב) העברית בארצנו, מאת י. בן צבי — .03

17) א) הספרות העברית ועתידותיה מאת ראובן בריינין; ב) המבטא בלשון העברית, מאת א. בן־יהודה .03

18) עברית ולעזים, מאת א. בן־יהודה — — — — — .05

19) ההסתדרות העברית ושאיפותיה מאת ק. ווייטמאן — — — .02

20) וואָס איז אידישע ערציהונג, מאת י. ז. פרישברג — — — .02

21) דאָס אידישע בוך, מאת ח. נ. ביאליק — — — — .05

המחירים עם המשלוח.

„אללה-כרים"

חזיון מחיי ארץ ישראל

יוצג על־ידי

„הבימה העברית"

ביום א׳ 16 ליוני 1918

כרטיסים להשיג בכל האגודות והקלובים העברים והציוניים וביום א׳ מאחר

השעה השתים-עשרה בקופת התיאטרון.

Lifshitz Print, 217 E. Broadway, cor. Clinton St.